

Συλλογή της Νομολογίας

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ
MACIEJ SZPUNAR
της 17ης Δεκεμβρίου 2020¹

Υπόθεση C-597/19

Mircom International Content Management & Consulting (M.I.C.M.) Limited
κατά
Telenet BVBA,
παρισταμένων των:
Proximus NV,
Scarlet Belgium NV

[αίτηση του ondernemingsrechtbank Antwerpen
(δικαστηρίου επιχειρήσεων Αμβέρσας, Βέλγιο)
για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως]

«Προδικαστική παραπομπή – Διανοητική ιδιοκτησία – Δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικά δικαιώματα – Οδηγία 2001/29/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφος 1 – Έννοια της “παρουσίας στο κοινό” – Τηλεφόρτωση από διομότιμο δίκτυο (peer-to-peer) αρχείου που περιέχει προστατευόμενο έργο και παράλληλη διάθεση τμημάτων του αρχείου αυτού προς αναφόρτωσή τους από άλλους χρήστες – Οδηγία 2004/48/ΕΚ – Άρθρο 3, παράγραφος 2 – Κατάχρηση των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης – Άρθρο 4 – Πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητούν την εφαρμογή των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης – Άρθρο 8 – Δικαίωμα ενημέρωσης – Άρθρο 13 – Έννοια της “ζημίας” – Κανονισμός (ΕΕ) 2016/679 – Άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ’ – Προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα – Νομιμότητα της επεξεργασίας – Θεμελιώδη δικαιώματα – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρα 7 και 8, καθώς και άρθρο 17, παράγραφος 2»

Εισαγωγή

1. Το φαινόμενο της ανταλλαγής, μέσω «διομότιμων δικτύων» (peer-to-peer), έργων που προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, χωρίς την άδεια των δικαιούχων των δικαιωμάτων αυτών, αποτελεί για τους δημιουργούς και τον κλάδο του πολιτισμού και της ψυχαγωγίας ένα από τα πλέον δισεπίλυτα προβλήματα που συνδέονται με το διαδίκτυο. Το φαινόμενο αυτό έχει λάβει μεγάλες διαστάσεις και κάθε χρόνο προξενεί ζημίες της τάξεως δισεκατομμυρίων². Η καταπολέμησή του είναι εξαιρετικά δύσκολη, ιδίως λόγω του αποκεντρωμένου χαρακτήρα των δικτύων αυτών και λόγω της υποστήριξης που

¹ Γλώσσα του πρωτοτύπου: η γαλλική.

² Βλ., για πρόσφατες εκτιμήσεις, Blackburn, D., Eisenach, J. A., Harrison Jr., D., «Impacts of Digital Video Piracy on the U.S. Economy», Ιούνιος 2019, μελέτη ανατεθείσα από το U.S. Chamber of Commerce (Εμπορικό Επιμελητήριο, Ηνωμένες Πολιτείες).

τυγχάνει από μέρος της κοινής γνώμης η ιδέα της δωρεάν πρόσβασης στον πολιτισμό και στην ψυχαγωγία. Επομένως, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι διαρκώς ανακύπτουν νέα νομικά ζητήματα σχετικά με το φαινόμενο αυτό.

2. Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί ότι η διάθεση και η διαχείριση πλατφόρμας ανταλλαγής αρχείων στο διαδίκτυο, η οποία παρέχει στους χρήστες της τη δυνατότητα να εντοπίζουν έργα προστατευόμενα από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και να τα ανταλλάσσουν στο πλαίσιο δικτύου peer-to-peer, συνιστούν παρουσίαση των έργων αυτών στο κοινό, καθόσον τα έργα διατίθενται στο δίκτυο αυτό χωρίς τη συγκατάθεση των δικαιούχων του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας³. Προκύπτει όμως ότι προβληματισμό δημιουργεί εξίσου ένα πολύ πιο θεμελιώδες ζήτημα: προβαίνουν οι ίδιοι οι χρήστες ενός δικτύου peer-to-peer σε πράξεις παρουσίασης στο κοινό; Μολονότι η καταφατική απάντηση φαίνεται εκ πρώτης όψεως προφανής, ωστόσο μπορεί τεχνηέντως να προβληθούν επιχειρήματα υπέρ του αντιθέτου, στηριζόμενα στις τεχνικές ιδιαιτερότητες της λειτουργίας των δικτύων αυτών. Τότε, ως εκ θαύματος, χιλιάδες πρόσωπα θα είχαν πρόσβαση σε έργα χωρίς να καταβάλλουν το αντίτιμο. Στην υπό κρίση υπόθεση το Δικαστήριο θα έχει την ευκαιρία να διευκρινίσει το σημείο αυτό.

3. Λόγω των νομικών αυτών δυσχερειών, ορισμένοι κάτοχοι του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων αποφάσισαν να πληρώσουν με το ίδιο νόμισμα τους χρήστες των δικτύων peer-to-peer. Επιχειρήσεις ή εξειδικευμένα δικηγορικά γραφεία αποκτούν περιορισμένα δικαιώματα εκμετάλλευσης έργων, με μοναδικό σκοπό να μπορέσουν να αποκτήσουν διά της δικαστικής οδού τα ονόματα και τις διευθύνσεις των χρηστών αυτών, αφού έχουν προηγουμένως εντοπίσει τις διευθύνσεις IP των συνδέσεων τους με το διαδίκτυο. Στη συνέχεια, αποστέλλονται στους εν λόγω χρήστες αιτήματα αποζημίωσης για τη ζημία που φέρεται ότι υπέστησαν οι επιχειρήσεις αυτές, υπό την απειλή άσκησης αγωγής. Ωστόσο, αντί να κινήσουν διαδικασία ενώπιον δικαστηρίου, οι επιχειρήσεις αυτές συνήθως προτείνουν εξώδικη επίλυση της διαφοράς με την καταβολή ενός ποσού το οποίο, μολονότι υπερβαίνει ενίοτε την πραγματική ζημία, υπολείπεται σαφώς των αποζημιώσεων που θα μπορούσαν να διεκδικηθούν δικαστικώς. Κατ' αυτόν τον τρόπο, έστω και αν ένα μέρος μόνον από τα πρόσωπα προς τα οποία απευθύνονται δεχθεί να πληρώσει, οι εν λόγω επιχειρήσεις μπορούν να αντλήσουν από τη δραστηριότητα αυτή έσοδα τα οποία ορισμένες φορές υπερβαίνουν εκείνα που θα προέρχονταν από τη νόμιμη εκμετάλλευση των έργων, έσοδα τα οποία στη συνέχεια μοιράζονται με τους κατόχους των δικαιωμάτων επί των έργων αυτών.

4. Μολονότι η μέθοδος αυτή είναι τύποις νόμιμη, ωστόσο, καταλήγει στην εκμετάλλευση όχι των οικονομικών δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας, αλλά των προσβολών των δικαιωμάτων αυτών, δημιουργώντας με τον τρόπο αυτό μια πηγή εσόδων στηριζόμενη σε προσβολή του δικαιώματος. Το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας εκτρέπεται, συνεπώς, σε σχέση με τους σκοπούς του και γίνεται χρήση, ή και κατάχρησή του, για σκοπούς ξένους προς αυτό.

5. Μια επιχείρηση που ενεργεί κατ' αυτόν τον τρόπο χαρακτηρίζεται συχνά από τη θεωρία ως «troll του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας» (copyright troll)⁴. Το νομικό σύστημα των Ηνωμένων Πολιτειών φαίνεται ιδιαίτερα ευνοϊκό για τα copyright trolls, αλλά το φαινόμενο απαντάται επίσης σε πολλά κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στην υπό κρίση υπόθεση το

³ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, διατακτικό).

⁴ Μολονότι η έννοια του copyright trolling χρησιμοποιείται κυρίως στο πλαίσιο προσβολών που διαπράττονται στο διαδίκτυο, η ιδέα της κατάχρησης του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας για την απόσπαση αποζημιώσεων προηγείται του διαδικτύου ήδη κατά έναν αιώνα: το πρώτο «copyright troll πριν την εμφάνιση του όρου» που έχει καταγραφεί στη θεωρία είναι κάποιος Thomas Wall, ο οποίος έδρασε στο Ηνωμένο Βασίλειο κατά τη δεκαετία του 1870, βλ., μεταξύ άλλων, Greenberg, B.A., «Copyright Trolls and Presumptively Fair Uses», *University of Colorado Law Review*, 85, 2014, σ. 53-128, ιδίως σ. 63. Το φαινόμενο δεν περιορίζεται μόνο στο δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, απαντάται δε συχνά, μεταξύ άλλων, στο δικαίωμα των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας.

Δικαστήριο καλείται να απαντήσει στο ερώτημα κατά πόσον το σύστημα προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που έχει θεσπιστεί με το δίκαιο της Ένωσης επιτρέπει ή απαιτεί να λαμβάνεται υπόψη μια τέτοια κατάχρηση, εφόσον αυτή αποδεικνύεται, κατά την εφαρμογή των νομοθετικών πράξεων του συστήματος αυτού.

6. Η απάντηση αυτή θα πρέπει να λάβει υπόψη τη σχέση μεταξύ, αφενός, της αναγκαίας δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, της προστασίας των προσωπικών δεδομένων των ενδεχόμενων παραβατών.

Το νομικό πλαίσιο

7. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως στην υπό κρίση υπόθεση δεν περιέχει περιγραφή του εθνικού νομικού πλαισίου. Θα περιοριστώ, επομένως, στο παρόν μέρος των προτάσεων, στο να εκθέσω το πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης. Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να προσαρμόσει στο δικό του εθνικό νομικό πλαίσιο την ερμηνεία που θα δοθεί από το Δικαστήριο.

Το δίκαιο διανοητικής ιδιοκτησίας

8. Κατά το άρθρο 3, παράγραφος 1 και παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας 2001/29/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας⁵:

«1. Τα κράτη μέλη παρέχουν στους δημιουργούς το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν κάθε παρουσίαση στο κοινό των έργων τους, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, καθώς και να καθιστούν προσιτά τα έργα τους στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

2. Τα κράτη μέλη παρέχουν το αποκλειστικό δικαίωμα να επιτρέπουν ή να απαγορεύουν τη διάθεση στο κοινό, ενσυρμάτως ή ασυρμάτως, κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος:

[...]

γ) στους παραγωγούς της πρώτης υλικής ενσωμάτωσης ταινιών, όσον αφορά το πρωτότυπο και τα αντίγραφα των ταινιών τους,

[...]».

9. Κατά το άρθρο 8 της οδηγίας αυτής:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν κατάλληλες κυρώσεις και μέσα έννομης προστασίας έναντι της προσβολής των δικαιωμάτων και υποχρεώσεων που αναφέρονται στην παρούσα οδηγία και λαμβάνουν όλα τα αναγκαία μέτρα για την εξασφάλιση της εφαρμογής τους. Οι κυρώσεις είναι αποτελεσματικές, ανάλογες και αποτρεπτικές.

⁵ ΕΕ 2001, L 167, σ. 10.

2. Κάθε κράτος μέλος μεριμνά ώστε οι δικαιούχοι των οποίων τα συμφέροντα θίγονται από προσβολές τελεσθείσες στο έδαφός του να μπορούν να ασκούν αγωγή αποζημίωσης ή/και να ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων και, κατά περίπτωση, την κατάσχεση του σχετικού υλικού καθώς και των συσκευών, προϊόντων ή συστατικών στοιχείων που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφος 2.

3. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι δικαιούχοι να μπορούν να ζητούν τη λήψη ασφαλιστικών μέτρων κατά των διαμεσολαβητών οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτο για την προσβολή δικαιώματος του δημιουργού ή συγγενικού δικαιώματος.»

10. Το άρθρο 2 της οδηγίας 2004/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας⁶, ορίζει τα εξής:

«1. Με την επιφύλαξη των μέσων που προβλέπονται ή ενδέχεται να προβλεφθούν με την [ενωσιακή] ή την εθνική νομοθεσία, καθόσον τα εν λόγω μέσα μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους, τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται από την παρούσα οδηγία εφαρμόζονται, σύμφωνα με το άρθρο 3, σε οποιαδήποτε προσβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας όπως προβλέπεται από τη νομοθεσία [της Ένωσης] και/ή την εθνική νομοθεσία του οικείου κράτους μέλους.

2. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει τις ειδικές διατάξεις για την επιβολή των δικαιωμάτων και τις εξαιρέσεις που προβλέπει η νομοθεσία [της Ένωσης] για το δικαίωμα του δημιουργού και τα συγγενικά προς αυτό δικαιώματα, ιδίως δε [...] την οδηγία [2001/29] και, ιδίως, τ[ο] άρθρ[ο] της [...] 8.

3. Η παρούσα οδηγία δεν θίγει:

α) [...] την οδηγία 95/46/EK ^[7] [...]

[...]».

11. Το κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής ρυθμίζει τα «[μ]έτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης» που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Κατά το άρθρο 3 της εν λόγω οδηγίας:

«1. Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που απαιτούνται για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που ρυθμίζονται με την παρούσα οδηγία. Τα εν λόγω μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης πρέπει να είναι θεμιτά και δίκαια, να μην είναι περίπλοκα και δαπανηρά άνευ λόγου και να μην προβλέπουν παράλογες προθεσμίες ούτε να συνεπάγονται αδικαιολόγητες καθυστερήσεις.

2. Τα εν λόγω μέτρα, διαδικασίες και μέτρα αποκατάστασης πρέπει επίσης να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά και να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να

⁶ ΕΕ 2004, L 157, σ. 45.

⁷ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 24ης Οκτωβρίου 1995, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών (ΕΕ 1995, L 281, σ. 31).

αποτρέπεται η δημιουργία εμποδίων στο νόμιμο εμπόριο και να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους.»

12. Το άρθρο 4 της ίδιας οδηγίας ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη αναγνωρίζουν ως πρόσωπα που έχουν δικαίωμα να ζητούν την εφαρμογή των μέτρων, διαδικασιών και μέτρων αποκατάστασης του παρόντος κεφαλαίου:

- α) τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, σύμφωνα με τις διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας,
- β) κάθε άλλο πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί να χρησιμοποιεί τα εν λόγω δικαιώματα, ιδίως οι κάτοχοι άδειας εκμετάλλευσης, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές,
- γ) τους οργανισμούς [συλλογικής διαχείρισης] δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στους οποίους αναγνωρίζεται συνήθως το δικαίωμα να εκπροσωπούν δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές,
- δ) τους οργανισμούς προάσπισης επαγγελματικών συμφερόντων στους οποίους αναγνωρίζεται συνήθως το δικαίωμα να εκπροσωπούν τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, εφόσον το επιτρέπουν οι διατάξεις της εφαρμοστέας νομοθεσίας και σύμφωνα με αυτές.»

13. Κατά το άρθρο 8 της οδηγίας 2004/48:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε, στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας και κατόπιν αιτιολογημένου και αναλογικού αιτήματος του προσφεύγοντος, οι αρμόδιες δικαστικές αρχές να δύνανται να διατάσσουν την παροχή πληροφοριών για την προέλευση και για τα δίκτυα διανομής των εμπορευμάτων ή παροχής των υπηρεσιών, που προσβάλλουν δικαίωμα διανοητικής ιδιοκτησίας, από τον παραβάτη ή/και οποιοδήποτε άλλο πρόσωπο το οποίο:

[...]

- γ) διαπιστώθηκε ότι παρείχε, σε εμπορική κλίμακα, υπηρεσίες χρησιμοποιούμενες για την προσβολή δικαιώματος, ή

[...]

2. Οι πληροφορίες της παραγράφου 1 περιλαμβάνουν, εφόσον ενδείκνυται:

- α) τα ονοματεπώνυμα και τις διευθύνσεις των παραγωγών, κατασκευαστών, διανομέων, προμηθευτών και λοιπών προηγούμενων κατόχων του προϊόντος ή της υπηρεσίας, καθώς και των παραληπτών χονδρεμπόρων και των εμπόρων λιανικής,

[...]

3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται με την επιφύλαξη άλλων κανονιστικών διατάξεων οι οποίες:

[...]

ε) διέπουν την προστασία της εμπιστευτικότητας των πηγών πληροφοριών ή την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων.»

14. Τέλος, κατά το άρθρο 13, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής:

«1. Τα κράτη μέλη μεριμνούν ώστε οι αρμόδιες δικαστικές αρχές, κατόπιν αιτήσεως του ζημιωθέντος, να καταδικάζουν τον παραβάτη ο οποίος προέβη σε προσβολή του δικαιώματος από δόλο ή βαριά αμέλεια, να καταβάλει στον δικαιούχο του δικαιώματος αποζημίωση αντίστοιχη προς την πραγματική ζημία που υπέστη ο δικαιούχος εξαιτίας της προσβολής του δικαιώματός του διανοητικής ιδιοκτησίας.

[...]

2. Σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο παραβάτης προέβη στην προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας εν αγνοία του ή ενώ δεν υπήρχαν βάσιμοι λόγοι να το γνωρίζει, τα κράτη μέλη μπορούν να προβλέπουν τη δυνατότητα των δικαστικών αρχών να διατάσσουν την αναζήτηση των κερδών ή την καταβολή αποζημίωσης, η οποία μπορεί να είναι προκαθορισμένη.»

Το δίκαιο ηλεκτρονικών επικοινωνιών

15. Κατά το άρθρο 2, στοιχεία α' και γ', της οδηγίας 2002/21/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 7ης Μαρτίου 2002, σχετικά με κοινό κανονιστικό πλαίσιο για δίκτυα και υπηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία πλαίσιο)⁸, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/140/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009 (στο εξής: οδηγία 2002/21)⁹:

«Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, νοούνται ως:

α) “δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών”: τα συστήματα μετάδοσης και, κατά περίπτωση, ο εξοπλισμός μεταγωγής ή δρομολόγησης και οι λοιποί πόροι, περιλαμβανομένων μη ενεργών στοιχείων δικτύου, που επιτρέπουν τη μεταφορά σημάτων, με τη χρήση καλωδίου, ραδιοσημάτων, οπτικού ή άλλου ηλεκτρομαγνητικού μέσου, περιλαμβανομένων των δορυφορικών δικτύων, των σταθερών (μεταγωγής δεδομένων μέσω κυκλωμάτων και πακετομεταγωγής, περιλαμβανομένου του Διαδικτύου) και κινητών επίγειων δικτύων, των συστημάτων ηλεκτρικών καλωδίων, εφόσον χρησιμοποιούνται για τη μετάδοση σημάτων, των δικτύων που χρησιμοποιούνται για ραδιοτηλεοπτικές εκπομπές, καθώς και των δικτύων καλωδιακής τηλεόρασης, ανεξάρτητα από το είδος των μεταφερόμενων πληροφοριών.

[...]

⁸ ΕΕ 2002, L 108, σ. 33.

⁹ ΕΕ 2009, L 167, σ. 37.

γ) “[u]πηρεσίες ηλεκτρονικών επικοινωνιών”: οι υπηρεσίες που παρέχονται συνήθως έναντι αμοιβής και των οποίων η παροχή συνίσταται, εν όλω ή [κατά κύριο λόγο], στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών τηλεπικοινωνιών και των υπηρεσιών μετάδοσης σε δίκτυα που χρησιμοποιούνται για ραδιοηλεκτρονικές μεταδόσεις, αλλά εξαιρουμένων των υπηρεσιών που παρέχουν περιεχόμενο μεταδιδόμενο με χρήση δικτύων και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή που ασκούν έλεγχο επί του περιεχομένου· δεν περιλαμβάνουν επίσης τις υπηρεσίες της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως αυτές ορίζονται στο άρθρο 1 της οδηγίας 98/34/ΕΚ ^[10], οι οποίες δεν συνίστανται, εν όλω ή [κατά κύριο λόγο], στη μεταφορά σημάτων σε δίκτυα ηλεκτρονικών επικοινωνιών.»

16. Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2002/58/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Ιουλίου 2002, σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών (οδηγία για την προστασία [της] ιδιωτικής ζωής στις ηλεκτρονικές επικοινωνίες)¹¹, όπως τροποποιήθηκε με την οδηγία 2009/136/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 25ης Νοεμβρίου 2009¹² (στο εξής: οδηγία 2002/58), ορίζει τα εξής:

«1. Η παρούσα οδηγία προβλέπει την εναρμόνιση των εθνικών διατάξεων οι οποίες απαιτούνται προκειμένου να διασφαλίζεται ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών, και ιδίως του δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή και την εμπιστευτικότητα, όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και να διασφαλίζεται η ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και των εξοπλισμών και υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην [Ενωση].

2. Οι διατάξεις της παρούσας οδηγίας εξειδικεύουν και συμπληρώνουν την οδηγία [95/46] για τους σκοπούς που αναφέρονται στην παράγραφο 1. [...]»

17. Κατά το άρθρο 2 της οδηγίας 2002/58:

«Εκτός αν άλλως ορίζεται, ισχύουν οι ορισμοί που περιλαμβάνονται στην οδηγία [95/46] και στην οδηγία [2002/21].

Επίσης, ισχύουν και οι ακόλουθοι ορισμοί, βάσει των οποίων νοούνται ως:

α) “χρήστης”, κάθε φυσικό πρόσωπο που χρησιμοποιεί διαθέσιμη στο κοινό υπηρεσία ηλεκτρονικών επικοινωνιών, για προσωπικούς ή επαγγελματικούς σκοπούς, χωρίς να είναι απαραίτητα συνδρομητής της εν λόγω υπηρεσίας·

β) “δεδομένα κίνησης”, τα δεδομένα που υποβάλλονται σε επεξεργασία για τους σκοπούς της διαβίβασης μιας επικοινωνίας σε δίκτυο ηλεκτρονικών επικοινωνιών ή της χρέωσής της·

[...]

¹⁰ Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Ιουνίου 1998, για την καθιέρωση μιας διαδικασίας πληροφόρησης στον τομέα των τεχνικών προτύπων και κανονισμών (ΕΕ 1998, L 204, σ. 37).

¹¹ ΕΕ 2002, L 201, σ. 37.

¹² ΕΕ 2009, L 337, σ. 11.

δ) “επικοινωνία”, κάθε πληροφορία που ανταλλάσσεται ή διαβιβάζεται μεταξύ ενός πεπερασμένου αριθμού μερών, μέσω μιας διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών. [...]»

18. Κατά το άρθρο 5, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής:

«Τα κράτη μέλη κατοχυρώνουν, μέσω της εθνικής νομοθεσίας, το απόρρητο των επικοινωνιών που διενεργούνται μέσω δημόσιου δικτύου επικοινωνιών και των διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών, καθώς και των συναφών δεδομένων κίνησης. Ειδικότερα, απαγορεύουν την ακρόαση, υποκλοπή, αποθήκευση ή άλλο είδος παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια, σύμφωνα με το άρθρο 15 παράγραφος 1. Η παρούσα παράγραφος δεν εμποδίζει την τεχνική αποθήκευση, η οποία είναι αναγκαία για τη διαβίβαση επικοινωνίας, με την επιφύλαξη της αρχής του απορρήτου.»

19. Το άρθρο 6, παράγραφος 1, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Τα δεδομένα κίνησης που αφορούν συνδρομητές και χρήστες, τα οποία υποβάλλονται σε επεξεργασία και αποθηκεύονται από τον πάροχο δημόσιου δικτύου ή διαθέσιμης στο κοινό υπηρεσίας ηλεκτρονικών επικοινωνιών, πρέπει να απαλείφονται ή να καθίστανται ανώνυμα όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα για το σκοπό της μετάδοσης μιας επικοινωνίας, με την επιφύλαξη των παραγράφων 2, 3 και 5 του παρόντος άρθρου και του άρθρου 15 παράγραφος 1.»

20. Τέλος κατά το άρθρο 15, παράγραφος 1, της ίδιας οδηγίας:

«Τα κράτη μέλη δύνανται να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα για να περιορίζουν τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 5 και 6 [...] της παρούσας οδηγίας, εφόσον ο περιορισμός αυτός αποτελεί αναγκαίο, κατάλληλο και ανάλογο μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας (δηλαδή της ασφάλειας του κράτους), της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας, και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 της οδηγίας [95/46]. Για το σκοπό αυτό, τα κράτη μέλη δύνανται, μεταξύ άλλων, να λαμβάνουν νομοθετικά μέτρα που θα προβλέπουν τη φύλαξη δεδομένων για ορισμένο χρονικό διάστημα για τους λόγους που αναφέρονται στην παρούσα παράγραφο. Όλα τα μέτρα που προβλέπονται στην παρούσα παράγραφο είναι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του [ενωσιακού] δικαίου, συμπεριλαμβανομένων αυτών που αναφέρονται στο άρθρο 6 παράγραφοι 1 και 2 της συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση.»

Οι γενικές διατάξεις σχετικά με την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα

21. Το άρθρο 4, σημεία 1, 2, 7 και 9 του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/ΕΚ (Γενικός Κανονισμός για την

Προστασία Δεδομένων)¹³, ορίζει τα εξής:

«Για τους σκοπούς του παρόντος κανονισμού νοούνται ως:

- 1) “δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα”: κάθε πληροφορία που αφορά ταυτοποιημένο ή ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο (“υποκείμενο των δεδομένων”): το ταυτοποιήσιμο φυσικό πρόσωπο είναι εκείνο του οποίου η ταυτότητα μπορεί να εξακριβωθεί, άμεσα ή έμμεσα, ιδίως μέσω αναφοράς σε αναγνωριστικό στοιχείο ταυτότητας, όπως όνομα, σε αριθμό ταυτότητας, σε δεδομένα θέσης, σε επιγραμμικό αναγνωριστικό ταυτότητας ή σε έναν ή περισσότερους παράγοντες που προσιδιάζουν στη σωματική, φυσιολογική, γενετική, ψυχολογική, οικονομική, πολιτιστική ή κοινωνική ταυτότητα του εν λόγω φυσικού προσώπου,
- 2) “επεξεργασία”: κάθε πράξη ή σειρά πράξεων που πραγματοποιείται με ή χωρίς τη χρήση αυτοματοποιημένων μέσων, σε δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα ή σε σύνολα δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, όπως η συλλογή, η καταχώριση, η οργάνωση, η διάρθρωση, η αποθήκευση, η προσαρμογή ή η μεταβολή, η ανάκτηση, η αναζήτηση πληροφοριών, η χρήση, η κοινολόγηση με διαβίβαση, η διάδοση ή κάθε άλλη μορφή διάθεσης, η συσχέτιση ή ο συνδυασμός, ο περιορισμός, η διαγραφή ή η καταστροφή,

[...]

- 7) “υπεύθυνος επεξεργασίας”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας που, μόνα ή από κοινού με άλλα, καθορίζουν τους σκοπούς και τον τρόπο της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα: όταν οι σκοποί και ο τρόπος της επεξεργασίας αυτής καθορίζονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους, ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τα ειδικά κριτήρια για τον διορισμό του μπορούν να προβλέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ή το δίκαιο κράτους μέλους,

[...]

- 9) “αποδέκτης”: το φυσικό ή νομικό πρόσωπο, η δημόσια αρχή, η υπηρεσία ή άλλος φορέας, στα οποία κοινολογούνται τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, είτε πρόκειται για τρίτον είτε όχι. [...]»

22. Κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του ως άνω κανονισμού:

«Η επεξεργασία είναι σύννομη μόνο εάν και εφόσον ισχύει τουλάχιστον μία από τις ακόλουθες προϋποθέσεις:

[...]

- στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τους σκοπούς των έννομων συμφερόντων που επιδιώκει ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή τρίτος, εκτός εάν έναντι των συμφερόντων αυτών υπερισχύει το συμφέρον ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων που επιβάλλουν την προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως εάν το υποκείμενο των δεδομένων είναι παιδί.»

¹³ ΕΕ 2016, L 119, σ. 1.

23. Κατά το άρθρο 9 του εν λόγω κανονισμού:

«1. Απαγορεύεται η επεξεργασία δεδομένων [...] που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό.

2. Η παράγραφος 1 δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις:

[...]

στ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για τη θεμελίωση, άσκηση ή υποστήριξη νομικών αξιώσεων ή όταν τα δικαστήρια ενεργούν υπό τη δικαιοδοτική τους ιδιότητα,

ζ) η επεξεργασία είναι απαραίτητη για λόγους ουσιαστικού δημόσιου συμφέροντος, βάσει του δικαίου της Ένωσης ή κράτους μέλους, το οποίο είναι ανάλογο προς τον επιδιωκόμενο στόχο, σέβεται την ουσία του δικαιώματος στην προστασία των δεδομένων και προβλέπει κατάλληλα και συγκεκριμένα μέτρα για τη διασφάλιση των θεμελιωδών δικαιωμάτων και των συμφερόντων του υποκειμένου των δεδομένων,

[...]».

24. Κατά το άρθρο 23, παράγραφος 1, στοιχεία θ' και ι', του ίδιου κανονισμού:

«Το δικαίωμα της Ένωσης ή του κράτους μέλους στο οποίο υπόκειται ο υπεύθυνος επεξεργασίας ή ο εκτελών την επεξεργασία των δεδομένων μπορεί να περιορίζει μέσω νομοθετικού μέτρου το πεδίο εφαρμογής των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22 και στο άρθρο 34, καθώς και στο άρθρο 5, εφόσον οι διατάξεις του αντιστοιχούν στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που προβλέπονται στα άρθρα 12 έως 22, όταν ένας τέτοιος περιορισμός σέβεται την ουσία των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών και συνιστά αναγκαίο και αναλογικό μέτρο σε μια δημοκρατική κοινωνία για τη διασφάλιση:

[...]

θ) της προστασίας του υποκειμένου των δεδομένων ή των δικαιωμάτων και των ελευθεριών τρίτων,

ι) της εκτέλεσης αστικών αξιώσεων.»

25. Τέλος, τα άρθρα 94 και 95 του κανονισμού 2016/679 έχουν ως εξής:

«Άρθρο 94

Κατάργηση της οδηγίας [95/46]

1. Η οδηγία [95/46] καταργείται από τις 25 Μαΐου 2018.

2. Οι παραπομπές στην καταργούμενη οδηγία θεωρούνται παραπομπές στον παρόντα κανονισμό. [...]

Άρθρο 95

Σχέση με την οδηγία [2002/58]

Ο παρών κανονισμός δεν επιβάλλει πρόσθετες υποχρεώσεις σε φυσικά ή νομικά πρόσωπα σε σχέση με την επεξεργασία όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών διαθέσιμων στο κοινό σε δημόσια δίκτυα επικοινωνίας στην Ένωση σε σχέση με θέματα τα οποία υπόκεινται στις ειδικές υποχρεώσεις με τον ίδιο στόχο που ορίζεται στην οδηγία [2002/58].»

Τα πραγματικά περιστατικά, η διαδικασία και τα προδικαστικά ερωτήματα

26. Η Mircom International Content Management & Consulting (M.I.C.M.) Limited (στο εξής: Mircom) είναι εταιρία κυπριακού δικαίου. Δυνάμει συμβάσεων που έχει συνάψει με διάφορους παραγωγούς πορνογραφικών κινηματογραφικών ταινιών, εγκατεστημένων στις Ηνωμένες Πολιτείες και τον Καναδά, διαθέτει άδειες για την παρουσίαση στο κοινό των ταινιών τους σε δίκτυα peer-to-peer και σε δίκτυα ανταλλαγής αρχείων στο διαδίκτυο, μεταξύ άλλων στο «έδαφος της Ευρώπης». Συν τοις άλλοις, οι συμβάσεις αυτές υποχρεώνουν τη Mircom να ερευνά τις πράξεις προσβολής των αποκλειστικών δικαιωμάτων των παραγωγών αυτών οι οποίες διαπράττονται σε δίκτυα peer-to-peer και σε δίκτυα ανταλλαγής αρχείων και να στρέφεται, ιδίως ονόματι, κατά των αυτουργών των ως άνω προσβολών, προκειμένου να της καταβάλλονται αποζημιώσεις, από τα ποσά των οποίων οφείλει να αποδίδει το 50 % στους εν λόγω παραγωγούς.

27. Η Telenet BVBA, καθώς και οι Proximus NV και Scarlet Belgium NV, είναι πάροχοι πρόσβασης στο διαδίκτυο στο Βέλγιο.

28. Στις 6 Ιουνίου 2019 η Mircom άσκησε ενώπιον του ondernemingsrechtbank Antwerpen (δικαστηρίου επιχειρήσεων Αμβέρσας, Βέλγιο) αγωγή με αίτημα, μεταξύ άλλων, να υποχρεωθεί η Telenet να προσκομίσει τα στοιχεία ταυτοποίησης των πελατών της των οποίων οι διαδικτυακές συνδέσεις χρησιμοποιήθηκαν για την ανταλλαγή, μέσω δικτύου peer-to-peer, με τη βοήθεια του πρωτοκόλλου BitTorrent, ταινιών που περιλαμβάνονται στον κατάλογο της Mircom. Οι διαδικτυακές διευθύνσεις («διευθύνσεις IP») των εν λόγω συνδέσεων συνελέγησαν για λογαριασμό της Mircom από τη Media Protector GmbH, εταιρία γερμανικού δικαίου, με τη βοήθεια ειδικού λογισμικού. Η Telenet αντιτάσσεται στο αίτημα αυτό.

29. Το αιτούν δικαστήριο επέτρεψε στις Proximus και Scarlet Belgium, κατά των οποίων έχουν επίσης ασκηθεί παρόμοιες αγωγές από τη Mircom, να παρέμβουν στην κύρια δίκη υπέρ της Telenet.

30. Το ondernemingsrechtbank Antwerpen (δικαστήριο επιχειρήσεων Αμβέρσας) διατηρεί αμφιβολίες ως προς το βάσιμο της αγωγής της Mircom. Πρώτον, διερωτάται αν, λαμβανομένων υπόψη των ειδικών χαρακτηριστικών των δικτύων peer-to-peer, οι χρήστες προβαίνουν σε παρουσίαση στο κοινό των έργων που ανταλλάσσουν μέσω των δικτύων αυτών. Δεύτερον, το αιτούν δικαστήριο αμφιβάλλει κατά πόσον σε μια εταιρία όπως η Mircom μπορεί να χορηγηθεί η προστασία που παρέχει το δίκαιο της Ένωσης όσον αφορά τον σεβασμό (την «επιβολή») των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθόσον η Mircom στην πραγματικότητα δεν εκμεταλλεύεται τα δικαιώματα που έχει αποκτήσει από τους παραγωγούς των ταινιών, αλλά περιορίζεται στο να αξιώνει αποζημίωση από τους φερόμενους ως παραβάτες. Η συμπεριφορά αυτή εμπίπτει σχεδόν απόλυτα στον ορισμό που δίνει η θεωρία στην έννοια «copyright troll».

Τέλος, τρίτον, το δικαστήριο αυτό αμφιβάλλει για τη νομιμότητα της συγκέντρωσης των διευθύνσεων IP των χρηστών του διαδικτύου οι οποίοι φέρονται ότι αντάλλαξαν προστατευόμενα έργα σε δίκτυα peer-to-peer.

31. Υπό τις περιστάσεις αυτές, το *ondernemingsrechtbank Antwerpen* (δικαστήριο επιχειρήσεων Αμβέρσας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1. α) Μπορεί να θεωρηθεί ως παρουσίαση στο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3, παράγραφος 1, της οδηγίας 2001/29 η τηλεφόρτωση αρχείου μέσω διομήτιμου δικτύου (peer-to-peer) και η παράλληλη διάθεση τμημάτων αυτού (“pieces”) (τα οποία ενίοτε έχουν ιδιαίτερος αποσπασματικό χαρακτήρα σε σχέση με το σύνολο) προκειμένου να πραγματοποιηθεί η αναφόρτωσή τους (“seeding”), καίτοι τα ως άνω επιμέρους τμήματα δεν έχουν αυτοτελή χρησιμότητα;

Σε περίπτωση καταφατικής απαντήσεως,

β) Υπάρχει ένα ελάχιστο όριο του οποίου η υπέρβαση να καθιστά το “seeding” των εν λόγω τμημάτων παρουσίαση στο κοινό;

γ) Ασκεί επιρροή το ενδεχόμενο να πραγματοποιείται το “seeding” αυτομάτως (λόγω της διαμόρφωσης του λογισμικού “client BitTorrent”) και, κατά συνέπεια, εν αγνοία του χρήστη;

2. α) Δύναται πρόσωπο που κατέχει δυνάμει συμβάσεως δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας (ή συγγενικά δικαιώματα), το οποίο δεν εκμεταλλεύεται μεν απευθείας τα δικαιώματα αυτά, αλλά απλώς διεκδικεί αποζημίωση έναντι φερόμενων ως παραβατών –με αποτέλεσμα το επιχειρηματικό μοντέλο του να εξαρτάται πλέον από την ύπαρξη πειρατείας και όχι από την καταπολέμησή της–, να απολαύει των ίδιων δικαιωμάτων που παρέχει το κεφάλαιο II της οδηγίας 2004/48 στον δημιουργό ή στον κάτοχο άδειας εκμετάλλευσης που πράγματι προβαίνουν στη συνήθη εκμετάλλευση των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας;

β) Με ποιον τρόπο θα μπορούσε σε μια τέτοια περίπτωση ο κάτοχος άδειας εκμετάλλευσης να θεωρείται ότι υπέστη “ζημία” (κατά την έννοια του άρθρου 13 της οδηγίας 2004/48) λόγω προσβολής δικαιώματος;

3) Είναι οι συγκεκριμένες περιστάσεις που παρατίθενται στο πρώτο και στο δεύτερο ερώτημα κρίσιμης σημασίας στο πλαίσιο της δίκαιης στάθμισης μεταξύ, αφενός, της επιβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, των δικαιωμάτων και ελευθεριών που κατοχυρώνονται στον [Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στο εξής: Χάρτης], όπως ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, ιδίως στο πλαίσιο του ελέγχου τηρήσεως της αρχής της αναλογικότητας;

4) Δικαιολογείται υπό τις προεκτεθείσες περιστάσεις η συστηματική καταχώριση και εν γένει περαιτέρω επεξεργασία των διευθύνσεων IP ενός “σμήνους seeder” (swarm) (από τον ίδιο τον κάτοχο της άδειας εκμετάλλευσης και από τρίτον που ενεργεί κατ’ εντολήν του) υπό το πρίσμα του κανονισμού [2016/679] και ειδικότερα κατά το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ’, αυτού;»

32. Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως περιήλθε στο Δικαστήριο στις 6 Αυγούστου 2019. Γραπτές παρατηρήσεις υπέβαλαν οι διάδικοι της κύριας δίκης, η Ιταλική, η Αυστριακή και η Πολωνική Κυβέρνηση καθώς και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Ο διάδικος της κύριας δίκης και η Επιτροπή ανέπτυξαν προφορικώς τις παρατηρήσεις τους κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση η οποία διεξήχθη στις 10 Σεπτεμβρίου 2020.

Ανάλυση

33. Το πρώτο προδικαστικό ερώτημα θέτει το θεμελιώδες ζήτημα του αν συντρέχει προσβολή του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην περίπτωση της ανταλλαγής έργων μέσω δικτύων peer-to-peer. Το δεύτερο, το τρίτο και το τέταρτο ερώτημα αφορούν διάφορες πτυχές της περίπτωσης μιας επιχείρησης όπως η Mircom υπό το πρίσμα των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης σχετικά με τον σεβασμό των δικαιωμάτων αυτών, καθώς και με την προστασία των προσωπικών δεδομένων. Επομένως, αφετηρία πρέπει ασφαλώς να αποτελέσει το ως άνω πρώτο ερώτημα.

Επί του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος

34. Με το πρώτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν το αποκλειστικό δικαίωμα της διάθεσης προστατευόμενων έργων στο κοινό, κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29, περιλαμβάνει την ανταλλαγή των εν λόγω έργων μέσω δικτύων peer-to-peer από τους χρήστες των δικτύων αυτών. Το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει με το άρθρο 3, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής, όπως φαίνεται όμως η υπόθεση της κύριας δίκης αφορά κυρίως το άρθρο 3, παράγραφος 2, στοιχείο γ', της οδηγίας αυτής όσον αφορά τα δικαιώματα των παραγωγών ταινιών. Δεν αποκλείεται, ωστόσο, οι παραγωγοί αυτοί να είναι επίσης κάτοχοι των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας επί των παραγωγών τους, καθώς και άλλων συγγενικών δικαιωμάτων. Επομένως, αμφότερες οι διατάξεις πρέπει να ληφθούν υπόψη. Οι διατάξεις αυτές προβλέπουν ισοδύναμη προστασία ως προς την ειδική μορφή παρουσίασης έργων στο κοινό που συνίσταται στη διάθεση των έργων στο κοινό κατά τρόπον ώστε ο οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος.

35. Με τις παρατηρήσεις τους οι Telenet, Proximus και Scarlet Belgium αποκρούουν κατηγορηματικά ότι συντρέχει παρουσίαση στο κοινό από την πλευρά των χρηστών των δικτύων peer-to-peer, σε καμία δε περίπτωση όσον αφορά τους χρήστες που τηλεφορτώνουν αρχεία από τα δίκτυα αυτά. Επικαλούμενες τα ειδικά χαρακτηριστικά της λειτουργίας των υφιστάμενων δικτύων peer-to-peer, τα ως άνω ενδιαφερόμενα μέρη υποστηρίζουν ότι τα τμήματα των αρχείων που περιέχουν τα επίμαχα έργα, τα οποία ενδεχομένως αναφορτώθηκαν¹⁴ από τους χρήστες αυτούς, δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοτελώς και είναι υπερβολικά μικρά, εν πάση περιπτώσει υπολείπονται ορισμένου ορίου, ώστε να εξομοιωθούν με έργο ή έστω με τμήμα αυτού. Εξάλλου, οι χρήστες αυτοί συχνά δεν έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι, ενόσω τηλεφορτώνουν τα έργα από τα εν λόγω δίκτυα, τα έργα αυτά ταυτοχρόνως αναφορτώνονται προς άλλους χρήστες. Ως εκ τούτου, τα ως άνω ενδιαφερόμενα μέρη προβάλλουν ότι η παρουσίαση των έργων στο κοινό μέσω δικτύων peer-to-peer συντελείται μόνον από τα

¹⁴ Στις παρούσες προτάσεις, χρησιμοποιώ την ορολογία που υιοθέτησε ο νομοθέτης της Ένωσης στην οδηγία (ΕΕ) 2019/790 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 17ης Απριλίου 2019, για τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα στην ψηφιακή ενιαία αγορά και την τροποποίηση των οδηγιών 96/9/ΕΚ και 2001/29/ΕΚ (ΕΕ 2019, L 130, σ. 92), ήτοι «télécharger» («τηλεφορτώνω») για μετάδοση από το δίκτυο προς τον υπολογιστή του πελάτη (download) και «téléverser» («αναφορτώνω») για τη μετάδοση από τον υπολογιστή του πελάτη προς το δίκτυο (upload). [Σ.τ.Μ.: η διαφοροποίηση ισχύει στην απόδοση της οδηγίας στη γαλλική γλώσσα, καθόσον στην ελληνική απόδοση της οδηγίας χρησιμοποιείται και στις δύο περιπτώσεις ο όρος «αναφορτώνω/αναφόρτωση»]

πρόσωπα που έθεσαν ένα έργο στη διάθεση του κοινού μέσω του δικτύου μαζί με τους διαχειριστές των ιστοτόπων ευρετηρίασης των αρχείων, σύμφωνα με τη νομολογία του Δικαστηρίου¹⁵. Αντιθέτως, οι συνήθεις χρήστες των δικτύων peer-to-peer απλώς παρέχουν τα υλικά μέσα για την πραγματοποίηση της παρουσίασης στο κοινό. Τα επιχειρήματα αυτά φαίνεται να οδήγησαν στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα.

36. Για να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, πρέπει να υπομνησθεί ο τρόπος λειτουργίας των δικτύων peer-to-peer, ο οποίος στηρίζεται στην τεχνολογία του πρωτοκόλλου BitTorrent¹⁶.

Η λειτουργία του πρωτοκόλλου BitTorrent

37. Το πρωτόκολλο BitTorrent είναι ένα πρωτόκολλο που καθιστά δυνατή την ανταλλαγή ηλεκτρονικών αρχείων σε δίκτυα peer-to-peer. Για τη λειτουργία του απαιτείται να τηλεφορτωθεί ένα ειδικό λογισμικό: το πρόγραμμα «πελάτη BitTorrent» (BitTorrent client)¹⁷. Το λογισμικό αυτό λειτουργεί με τη βοήθεια «αρχείων torrent» (torrent files). Τα αρχεία torrent δεν περιέχουν τα δεδομένα που αποτελούν την ψηφιακή μορφή του ανταλλασσόμενου έργου¹⁸, αλλά μεταδεδομένα που καθιστούν δυνατή, μεταξύ άλλων, την ανεύρεση συγκεκριμένου αρχείου το οποίο περιέχει έργο. Για κάθε αρχείο που περιέχει το έργο δημιουργείται ένα αρχείο torrent. Τα αρχεία torrent μπορούν να τηλεφορτωθούν από ιστοτόπους ευρετηρίασης που υπάρχουν στο διαδίκτυο¹⁹. Μετά την τηλεφόρτωση του αρχείου torrent που σχετίζεται με το αναζητούμενο έργο (πιο συγκεκριμένα, με το αρχείο που περιέχει το έργο αυτό), το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent αρχικώς έρχεται σε επαφή με έναν ειδικό διακομιστή («εξυπηρετητή»/server), τον tracker, ο οποίος του εμφανίζει τους υπολογιστές που συμμετέχουν στο δίκτυο peer-to-peer το οποίο διαθέτει το ζητούμενο αρχείο²⁰. Στη συνέχεια, το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent έρχεται απευθείας σε επαφή με τους υπολογιστές αυτούς²¹, προκειμένου να τηλεφορτώσει το αρχείο. Οι υπολογιστές που ανταλλάσσουν το ίδιο αρχείο αποτελούν το κατά κυριολεξία δίκτυο peer-to-peer (swarm).

38. Η ιδιομορφία του πρωτοκόλλου BitTorrent έγκειται στο ότι τα αρχεία δεν αναφορτώνονται στο σύνολό τους, αλλά αναλύονται σε μικρά τμήματα (pieces). Τα τμήματα αυτά τηλεφορτώνονται με τυχαία σειρά από διάφορους υπολογιστές που συμμετέχουν στο swarm. Οι πληροφορίες για τα επιμέρους τμήματα, οι οποίες είναι αναγκαίες για την ολοκλήρωση του προς τηλεφόρτωση αρχείου, βρίσκονται στο αρχείο torrent. Το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent είναι εκείνο που συναρμολογεί τα τμήματα αυτά για να (ανα)δημιουργήσει το αρχείο που περιέχει το

¹⁵ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456).

¹⁶ Βλ., επίσης, απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψεις 9 και 10), και προτάσεις μου στην ίδια υπόθεση (C-610/15, EU:C:2017:99, σημεία 19 έως 24).

¹⁷ BitTorrent Client είναι και η ονομασία ενός προγράμματος «πελάτη BitTorrent», το οποίο έχει δημιουργήσει η εταιρία BitTorrent Inc. Υπάρχουν, ωστόσο, και άλλα προγράμματα αυτού του είδους, ένα δε από τα πλέον δημοφιλή εξ αυτών είναι το μTorrent που αναπτύσσει η ίδια εταιρία.

¹⁸ Δεν θα εξετάσω εν προκειμένω το ζήτημα αν το ψηφιακό αρχείο συνιστά αντίγραφο του έργου (έχω εκθέσει την άποψή μου επί του ζητήματος αυτού στις προτάσεις μου στην υπόθεση Vereniging Openbare Bibliotheken, C-174/15, EU:C:2016:459, σημείο 44). Δεν αμφισβητείται ότι η εγγραφή έργου σε ψηφιακή μορφή συνιστά αναπαραγωγή του. Όμως, η εγγραφή αυτή είναι δυνατή μόνον υπό τη μορφή αρχείου. Επομένως, το αρχείο αυτό «περιέχει» το έργο, υπό την έννοια ότι περιέχει τα δεδομένα που καθιστούν δυνατή, με τη βοήθεια υπολογιστή και λογισμικού, την ανάγνωση και την αναπαραστάση του έργου. Για εκτενέστερες σκέψεις, βλ., μεταξύ άλλων, Gaudrat, Ph., «Forme numérique et propriété intellectuelle», *Revue trimestrielle de droit commercial et de droit économique*, 2000, σ. 910.

¹⁹ Όπως ο ιστοτόπος The Pirate Bay, τον οποίο αφορούσε η υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456): δεδομένου ότι οι εν λόγω ιστοτόποι ευρετηρίασης δεν περιέχουν αρχεία-έργα, αλλά αποκλειστικά αρχεία torrent, οι διαχειριστές τους ισχυρίζονταν ότι δεν προσέβαλλαν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας. Η προαναφερθείσα απόφαση τους στέρησε το επιχείρημα αυτό.

²⁰ Υπάρχουν επίσης πιο πρόσφατα πρωτόκολλα που δεν χρησιμοποιούν κεντρικό tracker διότι η εργασία αυτή εκτελείται από τους peers. Τούτο δεν ασκεί επιρροή στην υπό κρίση υπόθεση.

²¹ Με τη βοήθεια των διευθύνσεών τους IP, οι οποίες γνωστοποιούνται από τον tracker.

έργο. Μια άλλη ιδιομορφία του πρωτοκόλλου BitTorrent είναι ότι κάθε τμήμα του αρχείου που τηλεφορτώνεται μπορεί ταυτοχρόνως να αναφορτώνεται προς άλλους χρήστες μέχρι να ολοκληρωθεί η τηλεφόρτωση του αρχείου. Τούτο καθιστά δυνατή τη σημαντική αύξηση της ταχύτητας τηλεφόρτωσης για όλους τους κόμβους (peers), καθόσον αυτή εξαρτάται, μεταξύ άλλων, από τον αριθμό των κόμβων που μπορούν να αναφορτώσουν κάθε τμήμα. Το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent τηλεφορτώνει άλλωστε πρώτα τα πιο σπάνια τμήματα που υπάρχουν στο swarm, προκειμένου να αυξήσει τον αριθμό τους.

Η διάθεση έργων στο κοινό μέσω των δικτύων peer-to-peer²²

39. Ένα έργο είναι διαθέσιμο προς ανταλλαγή σε δίκτυο peer-to-peer για όσο χρονικό διάστημα ένα πλήρες αρχείο που περιέχει το έργο αυτό βρίσκεται σε φάκελο προσβάσιμο στο πρόγραμμα πελάτη BitTorrent ενός χρήστη δικτύου και ο υπολογιστής του είναι συνδεδεμένος με το διαδίκτυο. Όταν δεν υπάρχει διαθέσιμος χρήστης για την ανταλλαγή αρχείου που περιέχει το έργο, το σχετικό αρχείο torrent δεν μπορεί να τηλεφορτωθεί από την πλατφόρμα ευρετηρίασης (είναι «νεκρό»).

40. Η πράξη με την οποία ένα πρόσωπο παρέχει τη δυνατότητα σε πρόσωπα που δεν ανήκουν στον ιδιωτικό του κύκλο να τηλεφορτώνουν προστατευόμενα έργα που είναι αποθηκευμένα στη μνήμη του υπολογιστή του εμπίπτει στο αποκλειστικό δικαίωμα της χορήγησης άδειας ή της απαγόρευσης της διάθεσης των έργων αυτών στο κοινό κατά τρόπο ώστε οποιοσδήποτε να έχει πρόσβαση σε αυτά, όπου και όταν επιλέγει ο ίδιος, κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29.

41. Κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, για να συντρέχει πράξη διάθεσης στο κοινό («πράξη παρουσίασης»), αρκεί το έργο να τίθεται στη διάθεση του κοινού κατά τρόπο ώστε τα πρόσωπα που αποτελούν το κοινό να μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτό όπου και όταν αυτά επιλέγουν, χωρίς να έχει σημασία εάν κάνουν χρήση της δυνατότητας αυτής²³. Με άλλα λόγια, στην περίπτωση διάθεσης στο κοινό, είναι αδιάφορο αν όντως λαμβάνει χώρα μετάδοση του έργου. Σημασία έχει μόνον η ύπαρξη της δυνατότητας μιας τέτοιας μετάδοσης, η οποία στη συνέχεια ενδέχεται να ενεργοποιηθεί από μέλος του κοινού που επιθυμεί να έχει πρόσβαση στο έργο. Το χαρακτηριστικό αυτό είναι κρίσιμο για την εκτίμηση της ανταλλαγής των έργων στα δίκτυα peer-to-peer από την άποψη του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας και, ιδίως, του δικαιώματος διάθεσης στο κοινό.

42. Είναι δυνατόν να διακριθούν τρεις καταστάσεις στις οποίες μπορούν να βρίσκονται οι χρήστες ενός δικτύου peer-to-peer όσον αφορά την αναφόρτωση του περιεχομένου.

– Οι seeders

43. Η πρώτη αφορά τους χρήστες οι οποίοι διαθέτουν ένα πλήρες αρχείο και ανταλλάσσουν το αρχείο αυτό αναφορτώνοντας τμήματα προς τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα. Οι χρήστες αυτοί, καλούμενοι seeders («σπορείς»), μπορούν να είναι τόσο πρόσωπα που ανταλλάσσουν ένα αρχείο στο οποίο είχαν πρόσβαση από άλλες πηγές εκτός του δικτύου peer-to-peer όσο και πρόσωπα τα

²² Παραδόξως, το πρόβλημα αυτό δεν έχει αναλυθεί διεξοδικά στη θεωρία. Για μια από τις ελάχιστες συνεισφορές επί του θέματος αυτού, βλ. Zygmunt, J., «Przesyłanie plików za pośrednictwem Sieci peer-to-peer a rozpowszechnienie utworu w rozumieniu prawa autorskiego», *Zeszyty naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego*, 1, 2017, σ. 44-62.

²³ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C 610/15, EU:C:2017:456, σκέψη 31).

οποία, αφού τηλεφόρτωσαν ολόκληρο το αρχείο, αφήνουν σε λειτουργία το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent προκειμένου να ανταποκριθεί σε αιτήματα άλλων χρηστών για αναφόρτωση τμημάτων του αρχείου αυτού.

– Οι peers

44. Η δεύτερη περίπτωση αφορά τα πρόσωπα που είναι στη διαδικασία τηλεφόρτωσης του αρχείου, αλλά δεν το έχουν αποκτήσει ακόμη στο σύνολό του. Τα πρόσωπα αυτά, ή ακριβέστερα οι ηλεκτρονικοί υπολογιστές τους, ονομάζονται peers («κόμβοι»)²⁴. Η αρχή της λειτουργίας των προγραμμάτων πελάτη BitTorrent είναι ότι, ενόσω τα προγράμματα αυτά τηλεφορτώνουν τα τμήματα ενός αρχείου, αυτομάτως και συγχρόνως αναφορτώνουν τα τμήματα που έχουν ήδη τηλεφορτωθεί προς άλλους κόμβους οι οποίοι αναζητούν τα τμήματα αυτά, και τούτο μέχρι τη τηλεφόρτωση του συνόλου των τμημάτων που συνιστούν το πλήρες αρχείο. Στη συνέχεια, ο χρήστης αποφασίζει είτε να τερματίσει το πρόγραμμα πελάτη BitTorrent και, ως εκ τούτου, την αναφόρτωση των τμημάτων του αρχείου, είτε να το αφήσει σε λειτουργία, καθιστάμενος κατ' αυτόν τον τρόπο seeder.

45. Από την άποψη του δικαιώματος διάθεσης στο κοινό, η κατάσταση των seeders και των peers είναι, κατά τη γνώμη μου, παρόμοια. Πράγματι, ενόσω ο peer τηλεφορτώνει ένα αρχείο, ταυτοχρόνως –και κατ' ανάγκην– καθιστά τα ευρισκόμενα στην κατοχή του τμήματα του αρχείου προσιτά στο swarm, δηλαδή το πρόγραμμά του πελάτη BitTorrent θα απαντήσει σε αιτήματα αναφόρτωσης που προέρχονται από άλλους peers. Δεδομένου ότι η τηλεφόρτωση δεν τερματίζεται, πλην τεχνικού συμβάντος, αν δεν τηλεφορτωθεί ολόκληρο το αρχείο, διότι τα τμήματα δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν πριν από τον σχηματισμό του πλήρους αρχείου, η διάθεση στο κοινό συνίσταται ως εκ τούτου στο σύνολο του αρχείου που περιέχει το έργο. Το ίδιο ισχύει για τον seeder, ο οποίος εξακολουθεί να καθιστά το αρχείο προσιτό στο κοινό (στα μέλη του swarm) αφού το έχει τηλεφορτώσει στο σύνολό του.

46. Από την άλλη πλευρά, η πραγματική αναφόρτωση των τμημάτων του αρχείου και η ποσότητα των τμημάτων που αναφορτώνονται εξαρτώνται από το αν υπάρχουν ή όχι peers που ενδιαφέρονται να τα τηλεφορτώσουν, από τον αριθμό των seeders του ίδιου αρχείου, καθώς και από την ταχύτητα αναφόρτωσης της διαδικτυακής σύνδεσης του συγκεκριμένου χρήστη. Το ίδιο ισχύει τόσο για τους peers όσο και για τους seeders: ο seeder δεν αναφορτώνει τίποτα αν δεν υπάρχουν λήπτες για το αρχείο του, ενώ ο peer δεν αναφορτώνει τίποτα αν διαθέτει μόνον τμήματα τα οποία τα έχουν ήδη στην κατοχή τους τα άλλα μέλη του swarm ή αν μπορούν να αναφορτωθούν ταχύτερα από άλλους peers. Επομένως, τόσο ο seeder όσο και ο peer μπορεί δυνητικά να μην αναφορτώσουν κανένα τμήμα του αρχείου ή να αναφορτώσουν είτε έναν απροσδιόριστο αριθμό των τμημάτων αυτών είτε το σύνολο του αρχείου. Εντούτοις, το γεγονός αυτό είναι άνευ σημασίας ως προς το δικαίωμα διάθεσης στο κοινό, διότι, όπως ήδη εξήγησα, το αν η μετάδοση του επίμαχου έργου έλαβε πράγματι χώρα ή όχι δεν ασκεί επιρροή προκειμένου να καθοριστεί αν υπήρξε διάθεση στο κοινό: η δυνατότητα και μόνο μιας τέτοιας μετάδοσης αρκεί. Επομένως, δεν συντρέχει λόγος εφαρμογής κατώτατου ορίου όσον αφορά την ποσότητα των δεδομένων που αναφορτώνονται, όπως αναφέρεται στο στοιχείο β' του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος.

²⁴ Όπως συμβαίνει συχνά με το διαδίκτυο, η καθιέρωση της ορολογίας σχετικά με τα δίκτυα peer-to-peer δεν ακολουθεί αυστηρή λογική. Για λόγους σαφήνειας, στις παρούσες προτάσεις ο όρος «seeders» χρησιμοποιείται για τους χρήστες οι οποίοι διαθέτουν το αρχείο στο σύνολό του και το καθιστούν προσιτό στους άλλους χρήστες, ο όρος «peers» για τους χρήστες που είναι σε διαδικασία τηλεφόρτωσης αρχείου και αναφόρτωσης τμημάτων προς άλλους peers και, τέλος, ο όρος «leechers» για τους χρήστες που τηλεφορτώνουν χωρίς να αναφορτώσουν.

47. Επιπλέον, η λειτουργία των δικτύων peer-to-peer, ως δικτύων ανταλλαγής αρχείων, εδράζεται στην αρχή «do ut des»: για να υπάρχει η δυνατότητα τηλεφόρτωσης, είναι αναγκαία η αναφόρτωση. Συνακόλουθα, οι ιστότοποι ευρετηρίασης απαιτούν από τους χρήστες να τηρούν ορισμένη αναλογία μεταξύ αναφόρτωσης και τηλεφόρτωσης, η οποία συνήθως καθορίζεται περίπου σε 1²⁵. Στους χρήστες με πολύ χαμηλή αναλογία μπορεί να αποκλειστεί η πρόσβαση («ban», από την αγγλική λέξη που σημαίνει «αποκλεισμός» ή «απαγόρευση»). Πάντως, από το γεγονός και μόνον ότι στις διαδικτυακές συνδέσεις η ταχύτητα αναφόρτωσης είναι συχνά μικρότερη από εκείνη της τηλεφόρτωσης, η αναφόρτωση τμημάτων αρχείων απλώς κατά τον χρόνο της τηλεφόρτωσης τους δεν αρκεί για να διατηρηθεί η αναλογία στο απαιτούμενο επίπεδο²⁶. Επομένως, είναι αναγκαία η αναφόρτωση και πέραν του χρόνου της τηλεφόρτωσης. Κάθε τακτικός χρήστης δικτύου peer-to-peer οδηγείται, κατά συνέπεια, στο να λειτουργεί ως seeder και να καθιστά προσιτά στο κοινό τα αρχεία που έχει στην κατοχή του.

48. Τα επιχειρήματα που προέβαλαν οι Telenet, Proximus και Scarlet Belgium, σύμφωνα με τα οποία τα τμήματα που ανταλλάσσονται στα δίκτυα peer-to-peer δεν αποτελούν μέρη έργων που προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, είναι, συνεπώς, αβάσιμα. Ειδικότερα, τα τμήματα αυτά δεν είναι μέρη έργων, αλλά μέρη αρχείων που περιέχουν τα έργα αυτά. Τα εν λόγω τμήματα είναι απλώς το μέσο που χρησιμεύει για τη διαβίβαση των αρχείων αυτών σύμφωνα με το πρωτόκολλο BitTorrent. Εντούτοις, το γεγονός ότι τα τμήματα που *μεταδίδονται* δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτοτελώς δεν έχει σημασία, διότι αυτό που *διατίθεται* είναι το αρχείο που περιέχει το έργο, δηλαδή το έργο σε ψηφιακή μορφή. Όμως, αν από πλευράς του δικαιώματος της διάθεσης στο κοινό είναι αδιάφορο αν υφίσταται ή όχι μετάδοση του έργου, αυτό ισχύει έτι περαιτέρω για τη μέθοδο με την οποία πραγματοποιείται η μετάδοση αυτή²⁷.

49. Τέλος, υπό το πρίσμα αυτό, η λειτουργία των δικτύων peer-to-peer δεν διαφέρει σημαντικά από τη λειτουργία του παγκόσμιου ιστού (World Wide Web). Η διαδικτυακή δημοσίευση έργου σημαίνει απλώς ότι το αρχείο που περιέχει το έργο αυτό είναι αποθηκευμένο σε διακομιστή συνδεδεμένο με το διαδίκτυο και διαθέτει διεύθυνση URL (Uniform Resource Locator) διά της οποίας είναι δυνατή η πρόσβαση σε αυτό. Το έργο ως αντικείμενο που γίνεται αντιληπτό από τον άνθρωπο υφίσταται στον παγκόσμιο ιστό μόνον από τη στιγμή που ένας υπολογιστής πελάτης αποκτά πρόσβαση στον εν λόγω διακομιστή, αναπαράγει το αρχείο και εμφανίζει το έργο αυτό στην οθόνη (ή αναπαράγει τους ήχους). Ωστόσο, το γεγονός και μόνον της ανάρτησης του αρχείου που περιέχει το έργο σε διακομιστή προσβάσιμο από τον παγκόσμιο ιστό αρκεί για να συντρέχει πράξη παρουσίασης (διάθεση). Άλλωστε, το διαδίκτυο λειτουργεί σύμφωνα με την αρχή packet switch («μεταγωγή των πακέτων»): το αρχείο που περιέχει το επίμαχο έργο διαιρείται σε μικρά «πακέτα»²⁸ δεδομένων, τα οποία διοχετεύονται μεταξύ του διακομιστή και του πελάτη με τυχαία σειρά και μέσω διαφορετικών διαδρομών. Τα πακέτα αυτά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν αυτά καθεαυτά ή, εν πάση περιπτώσει, είναι υπερβολικά μικρά για να αποτελούν πρωτότυπα μέρη του έργου, καθόσον μόνον αφού προωθηθούν συναρμολογούνται εκ νέου για να σχηματίσουν το αρχείο-έργο. Ωστόσο, δεν υπάρχει καμία αμφιβολία ότι στον παγκόσμιο ιστό λαμβάνει χώρα παρουσίαση στο κοινό. Το δικαίωμα διάθεσης στο κοινό σχεδιάστηκε ακριβώς για τις χρήσεις των έργων στο διαδίκτυο, κατά κύριο λόγο στον παγκόσμιο ιστό.

²⁵ Η αναλογία 1 σημαίνει ότι ο χρήστης αναφόρτωσε ισόποσα δεδομένα με αυτά που τηλεφόρτωσε.

²⁶ Αντίθετα προς το αποκλειστικό δικαίωμα της διάθεσης στο κοινό, για τον υπολογισμό της αναλογίας λαμβάνεται υπόψη μόνον η πραγματική αναφόρτωση, χωρίς να αρκεί απλώς η διαθεσιμότητα.

²⁷ Πρβλ. απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 38).

²⁸ Συχνά ακόμη μικρότερα και από τα τμήματα των αρχείων που ανταλλάσσονται υπό το πρωτόκολλο BitTorrent.

– *Oi leechers*

50. Η τρίτη κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι χρήστες των δικτύων peer-to-peer είναι εκείνη των χρηστών που τηλεφορτώνουν τα αρχεία χωρίς να τα αναφορτώσουν, ούτε κατά τη διάρκεια της τηλεφόρτωσης ούτε κατόπιν αυτής. Πράγματι, ορισμένα προγράμματα πελάτη BitTorrent επιτρέπουν μια τέτοια διαμόρφωση²⁹. Οι χρήστες αυτοί ονομάζονται leechers. Αποκλείοντας τη δυνατότητα τηλεφόρτωσης των τμημάτων των αρχείων από τους υπολογιστές τους, οι leechers δεν καθιστούν αρχεία προσιτά στο κοινό και, επομένως, δεν προκύπτει προσβολή του αποκλειστικού αυτού δικαιώματος.

51. Έστω και κατόπιν της διευκρίνισης αυτής, αφενός, οι leechers προσβάλλουν παρά ταύτα το αποκλειστικό δικαίωμα αναπαραγωγής, το οποίο προστατεύεται από το άρθρο 2 της οδηγίας 2001/29. Πράγματι, μολονότι η αναπαραγωγή του αρχείου που περιέχει το προστατευόμενο έργο και η οποία προκύπτει από τη τηλεφόρτωσή του εξυπηρετεί ιδιωτικούς σκοπούς, κατά πάγια νομολογία, η αναπαραγωγή δεν εμπίπτει στην εξαίρεση του ιδιωτικού αντιγράφου που προβλέπεται στο άρθρο 5, παράγραφος 2, στοιχείο β', της οδηγίας αυτής, στην περίπτωση που η πηγή της αναπαραγωγής αυτής ήταν παράνομη³⁰. Όμως, αυτό ακριβώς συμβαίνει στην περίπτωση της τηλεφόρτωσης έργου που διατίθεται σε δίκτυο peer-to-peer χωρίς την άδεια του κατόχου των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων. Ωστόσο, στο πλαίσιο της κύριας δίκης δεν προβάλλεται προσβολή του δικαιώματος αναπαραγωγής. Άλλωστε, σε ορισμένα εθνικά συστήματα δικαίου, η άντληση οφέλους από προσβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας εκ μέρους τρίτου αποτελεί αυτοτελές αδίκημα.

52. Αφετέρου, η λειτουργία των δικτύων peer-to-peer στηρίζεται στον μηχανισμό ανταλλαγής, δηλαδή για κάθε τηλεφόρτωση πρέπει ως αντάλλαγμα να γίνεται μια αναφόρτωση. Αν ο αριθμός των χρηστών του δικτύου που αναφορτώνουν είναι πολύ μικρός, το δίκτυο δεν λειτουργεί ικανοποιητικά, διότι η ταχύτητα τηλεφόρτωσης είναι υπερβολικά χαμηλή. Όταν δεν υπάρχει πλέον κανένας seeder, το δίκτυο παύει πλήρως να λειτουργεί και το αρχείο torrent είναι «νεκρό». Για τον λόγο αυτό, οι trackers επιβάλλουν, σε βάρος των χρηστών που δεν αναφορτώνουν (leechers), μείωση της ταχύτητας τηλεφόρτωσης ή ακόμη και διακοπή της πρόσβασης. Η στρατηγική της τηλεφόρτωσης χωρίς αναφόρτωση μπορεί, κατά συνέπεια, να λειτουργήσει μόνο για περιστασιακές χρήσεις των δικτύων peer-to-peer και οι leechers αποτελούν, εξ ορισμού, περιθωριακό φαινόμενο στα δίκτυα αυτά.

53. Συνακόλουθα, καίτοι η φραγή της λειτουργίας αναφόρτωσης στο πρόγραμμα πελάτη BitTorrent μπορεί να προβληθεί ως αμυντικό επιχείρημα στο πλαίσιο ένδικης διαδικασίας για την αποκατάσταση της ζημίας που προκλήθηκε από την προσβολή του δικαιώματος διάθεσης στο κοινό, το γεγονός της τηλεφόρτωσης των προστατευόμενων έργων από δίκτυο peer-to-peer αποτελεί, κατά τη γνώμη μου, επαρκή ένδειξη για την πιθανότητα μιας τέτοιας προσβολής κατά το στάδιο όπου ο θιγόμενος δικαιούχος επιδιώκει να αποκτήσει τα προσωπικά δεδομένα των υποκειμένων των δεδομένων μέσω των διευθύνσεων IP των διαδικτυακών τους συνδέσεων.

²⁹ Αντιθέτως, ορισμένα άλλα προγράμματα καθιστούν δυνατό μόνον τον περιορισμό της ταχύτητας της αναφόρτωσης, πράγμα το οποίο, σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, δεν εμποδίζει τον χαρακτηρισμό της πράξης ως διάθεσης στο κοινό.

³⁰ Απόφαση της 10ης Απριλίου 2014, ACI Adam κ.λπ. (C-435/12, EU:C:2014:254, σκέψη 41).

Επί της απαίτησης για επίγνωση και του καθοριστικού ρόλου του χρήστη

54. Οι Telenet, Proximus και Scarlet Belgium προβάλλουν επίσης το επιχείρημα ότι οι χρήστες των δικτύων peer-to-peer ενδέχεται να μην έχουν επίγνωση του γεγονότος ότι, όταν τηλεφορτώνουν έργα από τα δίκτυα αυτά, προβαίνουν επίσης στην αναφόρτωση των έργων αυτών. Εν πάση περιπτώσει, προβάλλεται ότι οι εν λόγω χρήστες δεν διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο στη διάθεση στο κοινό των έργων που ανταλλάσσονται στα δίκτυα αυτά. Όμως, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η επίγνωση και ο καθοριστικός ρόλος του χρήστη αποτελούν αναγκαίες προϋποθέσεις για να διαπιστωθεί ότι συντρέχει πράξη παρουσίασης στο κοινό.

55. Πρώτον, όσον αφορά την επίγνωση των χρηστών των δικτύων peer-to-peer, πρέπει να σημειωθεί ότι τα προγράμματα πελάτη BitTorrent δεν είναι τυποποιημένο λογισμικό, που είναι συνήθως εγκαταστημένο στον υπολογιστή. Η εγκατάσταση, η διαμόρφωση και η χρήση τους απαιτούν ειδική τεχνογνωσία, η οποία ωστόσο είναι πλέον αρκετά εύκολο να αποκτηθεί, ιδίως με τη βοήθεια των πολυάριθμων οπτικοακουστικών ή άλλων μαθημάτων που είναι διαθέσιμα στο διαδίκτυο. Πάντως, όλα τα εν λόγω μαθήματα πληροφορούν σαφώς ότι η τηλεφόρτωση από δίκτυο peer-to-peer συνοδεύεται αυτομάτως από την αναφόρτωση του ίδιου περιεχομένου. Ορισμένα από τα μαθήματα αυτά δείχνουν επίσης πώς απενεργοποιείται η λειτουργία αυτή.

56. Δεύτερον, όπως ήδη εξήγησα³¹, οι χρήστες των δικτύων peer-to-peer ενημερώνονται για την αναλογία τους τηλεφόρτωσης/αναφόρτωσης, δεδομένου ότι μια πολύ χαμηλή αναλογία μπορεί να οδηγήσει στον αποκλεισμό τους από τον ιστότοπο ευρετηρίασης. Επομένως, έχουν πλήρη επίγνωση του γεγονότος ότι η συμμετοχή στα δίκτυα peer-to-peer προϋποθέτει όχι μόνον τη τηλεφόρτωση του περιεχομένου, αλλά και την αναφόρτωσή του.

57. Κατά συνέπεια, δεν είμαι πεπεισμένος για την προβαλλόμενη άγνοια εκ μέρους των χρηστών αυτών. Τούτο, ωστόσο, δεν έχει μεγάλη σημασία, διότι φρονώ ότι η επίγνωση δεν αποτελεί προϋπόθεση για την ύπαρξη πράξης διάθεσης στο κοινό σε περιπτώσεις όπως η εν προκειμένω.

58. Είναι αληθές ότι, με σειρά αποφάσεων, το Δικαστήριο έχει υπογραμμίσει τη σημασία του ηθελημένου χαρακτήρα της παρέμβασης του χρήστη για να αναγνωριστεί η ύπαρξη πράξης παρουσίασης στο κοινό. Τούτο συνέβαινε ιδίως στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση Stichting Brein, η οποία αφορούσε τους διαχειριστές ιστοτόπου ευρετηρίασης αρχείων σε δίκτυο peer-to-peer³². Εντούτοις, συμμαρτίζομαι την άποψη της Επιτροπής ότι αυτή η απαίτηση της ηθελημένης παρέμβασης ήταν αναγκαία στις υποθέσεις στις οποίες το Δικαστήριο είχε καταλογίσει την πράξη παρουσίασης στο κοινό σε φορείς οι οποίοι δεν είχαν προβεί οι ίδιοι στην αρχική παρουσίαση του έργου. Πράγματι, χωρίς την εν λόγω ηθελημένη παρέμβαση, οι φορείς αυτοί θα ήταν απλώς παθητικοί ενδιαμέσοι, προμηθευτές των τεχνικών μέσων, στους οποίους δεν θα μπορούσε να καταλογισθεί οποιαδήποτε πράξη παρουσίασης.

59. Από την άλλη πλευρά, στην περίπτωση κατά την οποία η παρουσίαση στο κοινό (διάθεση) οφείλεται στους ίδιους τους ενδιαφερόμενους χρήστες, η επίγνωση εκ μέρους των χρηστών αυτών δεν αποτελεί συστατικό στοιχείο της εν λόγω πράξης. Πράγματι, το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29 δεν περιέχει καμία σχετική ένδειξη. Ο μη συνειδητός χαρακτήρας της συμπεριφοράς του παραβάτη μπορεί, το πολύ, να ληφθεί υπόψη κατά τον καθορισμό της αποζημίωσης, όπως ρητώς προβλέπεται στο άρθρο 13, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/48, δεν ασκεί επιρροή όμως ως προς

³¹ Βλ. σημείο 47 των παρουσών προτάσεων.

³² Βλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψη 26). Βλ., επίσης, απόφαση της 26ης Απριλίου 2017, Stichting Brein (C-527/15, EU:C:2017:300, σκέψη 31).

το σύννομο της συμπεριφοράς. Η διάταξη αυτή αποτελεί εξάλλου πρόσθετη ένδειξη ως προς το γεγονός ότι ο ηθελημένος χαρακτήρας δεν αποτελεί, κατά κανόνα, συστατικό στοιχείο της προσβολής δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας προστατευόμενου από το δίκαιο της Ένωσης.

60. Το ίδιο ισχύει όσον αφορά τον καθοριστικό χαρακτήρα της παρέμβασης του χρήστη για να καταστήσει το έργο προσιτό στο κοινό. Το κριτήριο αυτό είναι κρίσιμο για τον καταλογισμό της παρουσίασης σε πρόσωπο το οποίο δεν προέβη στην εν λόγω παρουσίαση³³. Πράγματι, ο καθοριστικός αυτός ρόλος συνίσταται στην παροχή πρόσβασης στο έργο σε νέο κοινό, δηλαδή σε κοινό στο οποίο δεν απευθυνόταν η αρχική παρουσίαση³⁴.

61. Όμως, οι χρήστες δικτύου peer-to-peer δεν εμπίπτουν στην περίπτωση αυτή. Καίτοι πράγματι καθιστούν προσιτά στους άλλους χρήστες τα τμήματα αρχείων που, συνήθως, έχουν τηλεφορτώσει προηγουμένως από το ίδιο δίκτυο, τα αρχεία αυτά είναι πλέον αποθηκευμένα στους δικούς τους υπολογιστές³⁵, οπότε η διάθεσή τους έχει τον χαρακτήρα αρχικής ή, εν πάση περιπτώσει, αυτοτελούς παρουσίασης. Ομοίως, το Δικαστήριο δεν δίστασε να διαπιστώσει την ύπαρξη τέτοιας πράξης στην περίπτωση της δημοσίευσης σε ιστότοπο έργου ήδη ελευθέρως προσβάσιμου σε άλλον ιστότοπο³⁶. Επομένως, ο καθοριστικός ρόλος των χρηστών αυτών δεν είναι κρίσιμος για να διαπιστωθεί η ύπαρξη πράξης παρουσίασης³⁷.

Επί της ύπαρξης νέου κοινού

62. Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου, η παρουσίαση προστατευόμενου έργου στο κοινό προϋποθέτει την πράξη παρουσίασης και το κοινό³⁸. Η ανταλλαγή αρχείων μέσω δικτύου peer-to-peer απευθύνεται, κατά κανόνα, σε απροσδιόριστο αριθμό δυνητικών αποδεκτών και αφορά σημαντικό αριθμό προσώπων. Επομένως, η ύπαρξη κοινού είναι αποδεδειγμένη³⁹.

63. Εξάλλου, η απαίτηση κατά την οποία το ενδιαφερόμενο κοινό πρέπει να είναι νέο έχει εφαρμογή μόνο στην περίπτωση δευτερογενούς παρουσίασης. Συγκεκριμένα, το νέο κοινό ορίζεται ως το κοινό που δεν ελήφθη υπόψη από τους δικαιούχους όταν επέτρεψαν την αρχική παρουσίαση των έργων τους⁴⁰. Εφόσον η διάθεση προστατευόμενων έργων από τους χρήστες δικτύου peer-to-peer έχει τον χαρακτήρα αρχικής παρουσίασης⁴¹, το κριτήριο του νέου κοινού δεν έχει εφαρμογή εν προκειμένω.

³³ Όπως ο υπεύθυνος λειτουργίας ξενοδοχείου που μεταφέρει το τηλεοπτικό σήμα στα δωμάτια του ξενοδοχείου αυτού (απόφαση της 7ης Δεκεμβρίου 2006, SGAE, C-306/05, EU:C:2006:764, σκέψη 42) ή οι διαχειριστές ιστοτόπου ευρετηρίασης αρχείων στο δίκτυο peer-to-peer (απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein, C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψη 36).

³⁴ Απόφαση της 31ης Μαΐου 2016, Reha Training (C-117/15, EU:C:2016:379, σκέψη 46).

³⁵ Οι οποίοι, σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας του πρωτοκόλλου BitTorrent, διαδραματίζουν τότε τον ίδιο ρόλο με τους διακομιστές κατά τη λειτουργία του παγκόσμιου ιστού.

³⁶ Απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, Renckhoff (C-161/17, EU:C:2018:634, διατακτικό).

³⁷ Ως εκ περισσού, προσθέτω ότι, κατά την άποψή μου, οι χρήστες ενός δικτύου peer-to-peer, στο οποίο ανταλλάσσονται έργα τα οποία είναι προσβάσιμα από άλλη πηγή, αλλά έναντι πληρωμής, καθιστούν τα έργα αυτά προσιτά στο κοινό με σκοπό κέρδους. Πράγματι, όπως εξήγησα ανωτέρω, βάσει της λογικής της λειτουργίας των δικτύων peer-to-peer, η αναφόρτωση αποτελεί το ανάλλαγμα για τη δυνατότητα τηλεφόρτωσης. Επομένως, οι χρήστες ενός τέτοιου δικτύου αναφορτώνουν για να αποκτήσουν οικονομικό πλεονέκτημα, ήτοι τη δυνατότητα δωρεάν πρόσβασης σε έργα για τα οποία θα έπρεπε κανονικά να πληρώσουν. Επομένως, είναι σαφές ότι υπάρχει σκοπός κέρδους.

³⁸ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψη 36).

³⁹ Πρβλ. απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψεις 42 και 43).

⁴⁰ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456, σκέψη 44).

⁴¹ Βλ. σημείο 61 των παρουσών προτάσεων.

64. Εν πάση περιπτώσει, ακόμη και αν εφαρμοστεί το κριτήριο αυτό, στο μέτρο που κανένα κοινό δεν ελήφθη υπόψη από τους δικαιούχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων όταν τα έργα ανταλλάσσονται χωρίς την άδεια των δικαιούχων αυτών, οποιοδήποτε κοινό στο οποίο απευθύνεται η παρουσίαση, εν προκειμένω οι χρήστες του δικτύου peer-to-peer, πρέπει κατά συνέπεια να θεωρηθεί ως νέο.

Προτεινόμενη απάντηση

65. Επομένως, οι χρήστες των δικτύων peer-to-peer, παρέχοντας τη δυνατότητα τηλεφόρτωσης από τους υπολογιστές τους τμημάτων των αρχείων που περιέχουν έργα προστατευόμενα με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, είτε κατά τη τηλεφόρτωση των αρχείων αυτών είτε ανεξαρτήτως της τηλεφόρτωσης αυτής, καθιστούν τα εν λόγω έργα προσιτά στο κοινό κατά την έννοια του άρθρου 3 της οδηγίας 2001/29.

66. Επομένως, προτείνω να δοθεί στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29 έχει την έννοια ότι εμπίπτει στο δικαίωμα διάθεσης στο κοινό, όπως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται στο άρθρο αυτό, η διάθεση προς τηλεφόρτωση στο πλαίσιο δικτύου (peer-to-peer) τμημάτων αρχείου που περιέχει προστατευόμενο έργο, τούτο δε ακόμη και πριν ο ίδιος ενδιαφερόμενος χρήστης τηλεφορτώσει το σύνολο του εν λόγω αρχείου και χωρίς να είναι καθοριστική η επίγνωση εκ μέρους του χρήστη.

Επί του δεύτερου προδικαστικού ερωτήματος

67. Με το δεύτερο προδικαστικό ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο ερωτά, κατ' ουσίαν, αν εταιρία όπως η Mircom, η οποία, μολονότι έχει αποκτήσει ορισμένα δικαιώματα επί προστατευόμενων έργων, εντούτοις δεν τα εκμεταλλεύεται, αλλά απλώς αξιώνει αποζημίωση από τα πρόσωπα που προσβάλλουν τα δικαιώματα αυτά, εν προκειμένω καθιστώντας τα έργα αυτά προσιτά στο κοινό μέσω δικτύων peer-to-peer, δύναται να επικαλεστεί τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας 2004/48. Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί επίσης αμφιβολίες ως προς το αν ένας τέτοιος φορέας μπορεί να θεωρηθεί ότι υπέστη οποιαδήποτε ζημία κατά την έννοια του άρθρου 13 της οδηγίας αυτής.

Η ιδιότητα της Mircom ως κατόχου άδειας εκμετάλλευσης

68. Οι τέσσερις κατηγορίες προσώπων που νομιμοποιούνται να ζητήσουν τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία 2004/48 για τη διασφάλιση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας απαριθμούνται στο άρθρο 4, στοιχεία α' έως δ', της οδηγίας αυτής. Πρόκειται για τους δικαιούχους των δικαιωμάτων αυτών, κάθε άλλο πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί να χρησιμοποιεί τα εν λόγω δικαιώματα, ιδίως τους κατόχους άδειας εκμετάλλευσης, τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και για τους οργανισμούς προάσπισης επαγγελματικών συμφερόντων οι οποίοι έχουν το δικαίωμα να εκπροσωπούν τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Όσον αφορά τις τρεις τελευταίες κατηγορίες, μπορούν να επικαλεστούν τις διατάξεις της οδηγίας 2004/48 μόνον εφόσον το προβλέπει το εφαρμοστέο εσωτερικό δίκαιο.

69. Δεν αμφισβητείται, στο πλαίσιο της κύριας δίκης, ότι η Mircom δεν είναι δικαιούχος του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ούτε συγγενικού δικαιώματος επί των επίμαχων έργων. Ως εκ τούτου, το άρθρο 4, στοιχείο α', της οδηγίας 2004/48 δεν εφαρμόζεται στην περίπτωση της.

70. Απεναντίας, η Mircom ισχυρίζεται ότι απέκτησε άδειες που της παρείχαν τη δυνατότητα να προβεί στην παρουσίαση στο κοινό των επίμαχων στην κύρια δίκη έργων μέσω δικτύων peer-to-peer. Εκ πρώτης όψεως, η εταιρία αυτή θα έπρεπε επομένως να θεωρηθεί ως κάτοχος άδειας εκμετάλλευσης και να μπορεί να επικαλεστεί, ως εκ τούτου, τις διατάξεις της οδηγίας 2004/48 δυνάμει του άρθρου 4, στοιχείο β', αυτής. Πράγματι, ο νομοθέτης της Ένωσης θεωρεί τους κατόχους άδειας εκμετάλλευσης ως πρόσωπα ζημιωθέντα από τις παράνομες δραστηριότητες, εφόσον οι ως άνω δραστηριότητες μπορούν να εμποδίσουν τη συνήθη εκμετάλλευση των αδειών ή τη μείωση των εισοδημάτων εξ αυτών.

71. Εναπόκειται περαιτέρω στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει το κύρος των συμβάσεων παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης που συνήφθησαν από τη Mircom από πλευράς του εφαρμοστέου στις συμβάσεις αυτές δικαίου, καθώς και την ενεργητική νομιμοποίηση του ως άνω κατόχου άδειας βάσει των εφαρμοστέων στη διαφορά δικονομικών κανόνων.

72. Πάντως, το αιτούν δικαστήριο παρατηρεί ότι η Mircom στην πραγματικότητα δεν εκμεταλλεύεται τις εν λόγω άδειες, αλλά περιορίζεται στο να αξιώνει αποζημίωση από τα πρόσωπα που προσβάλλουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα επί των επίμαχων έργων καθιστώντας τα έργα αυτά προσιτά στο κοινό μέσω δικτύων peer-to-peer. Κατά το αιτούν δικαστήριο, η μεθόδευση της Mircom ανταποκρίνεται απολύτως στον ορισμό αυτού που συχνά ορίζεται ως copyright troll.

73. Υπενθυμίζω ότι copyright troll είναι ένα πρόσωπο το οποίο, αφού απέκτησε περιορισμένα δικαιώματα εκμετάλλευσης επί προστατευόμενων έργων, δεν τα εκμεταλλεύεται στην πραγματικότητα, αλλά περιορίζεται στο να αξιώνει αποζημίωση από εκείνους που προσβάλλουν τα δικαιώματα αυτά, ιδίως στο διαδίκτυο, συνήθως μέσω δικτύων ανταλλαγής αρχείων, όπως τα δίκτυα peer-to-peer. Επιπλέον, το copyright troll ασκεί αγωγές με μοναδικό σκοπό να αποκτήσει τα ονόματα και τις διευθύνσεις των παραβατών, προκειμένου να τους προτείνει στη συνέχεια εξώδικη επίλυση της διαφοράς μέσω της καταβολής ορισμένου ποσού, συνήθως χωρίς να συνεχίσει τις ένδικες διαδικασίες. Επομένως, τα έσοδά του προέρχονται κυρίως από τα ποσά που καταβάλλονται από τους παραβάτες «εκουσίως», τα οποία μοιράζεται με τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων επί των επίμαχων έργων. Η μέθοδος αυτή φαίνεται να είναι ιδιαίτερα αποτελεσματική όσον αφορά τις προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων επί πορνογραφικών ταινιών, διότι, εκτός από την απειλή των υψηλών αποζημιώσεων που ενδέχεται να επιδικαστούν, είναι δυνατή η εκμετάλλευση του αισθήματος ενόχλησης που προκαλείται, κατά τρόπο ηθελημένο, στους φερόμενους ως παραβάτες⁴². Συνεπώς, σε πολλές περιπτώσεις, οι εμπλεκόμενοι μπορεί να είναι διατεθειμένοι να καταβάλουν τα διεκδικούμενα ποσά χωρίς ούτε να διανοηθούν να προσφύγουν σε ενδεχόμενα μέτρα άμυνας ή ακόμη και χωρίς να είναι οι πραγματικοί αυτουργοί των προσβολών των επίμαχων δικαιωμάτων⁴³.

74. Η ίδια η Mircom αναγνώρισε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι δεν εκμεταλλεύεται – ούτε προτίθεται να το πράξει– τις άδειες που απέκτησε επί των επίμαχων στην κύρια δίκη έργων. Εξάλλου, μολονότι τα δίκτυα peer-to-peer μπορούν να αποτελούν τη νόμιμη οδό διανομής ορισμένου περιεχομένου προστατευόμενου με το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας, ωστόσο απαιτούνται σημαντικές προσπάθειες για την υπέρβαση των τεχνικών δυσχερειών που

⁴² Συχνά αρκεί η απλή παράθεση των τίτλων των έργων που αποτελούν το αντικείμενο των προβαλλομένων προσβολών.

⁴³ Τα κατονομαζόμενα πρόσωπα είναι οι κάτοχοι των διαδικτυακών συνδέσεων των οποίων τα ονόματα διαπιστώνονται βάσει των διευθύνσεων IP των συνδέσεων αυτών. Επομένως, δεν πρόκειται κατ' ανάγκην για τα πρόσωπα που τέλεσαν τις προσβολές.

συνδέονται με ένα τέτοιο κανάλι διανομής και για τη διασφάλιση της αποδοτικότητάς του. Επομένως, αφενός δεν αρκεί απλώς και μόνον η απόκτηση των αδειών εκμετάλλευσης και αφετέρου η Mircom δεν φαίνεται ότι είχε την πρόθεση να καταβάλει τέτοιες προσπάθειες.

75. Αντιθέτως, το αιτούν δικαστήριο μνημονεύει δικαστικές αποφάσεις, μεταξύ άλλων στο Ηνωμένο Βασίλειο, με τις οποίες διαπιστώθηκε ότι η Mircom είχε ενεργήσει κατά τρόπο χαρακτηριστικό των copyright trolls, ιδίως χρησιμοποιώντας τα δεδομένα των φερόμενων ως παραβατών, τα οποία είχε αποκτήσει στο πλαίσιο προηγούμενων ένδικων διαδικασιών προκειμένου να έλθει σε επικοινωνία με τους παραβάτες αυτούς και να τους προτείνει «διακανονισμούς», χωρίς να προσφύγει στη δικαιοσύνη κατά των προσώπων που απέρριψαν τους διακανονισμούς αυτούς⁴⁴.

76. Επομένως, η συμπεριφορά της Mircom φαίνεται πράγματι να αντιστοιχεί στη συμπεριφορά ενός copyright troll. Εντούτοις, η έννοια αυτή δεν είναι γνωστή στο δίκαιο της Ένωσης. Εξάλλου, η συμπεριφορά της Mircom δεν είναι αφ' εαυτής παράνομη. Όπως ορθώς υπογραμμίζει η Επιτροπή, τίποτα δεν απαγορεύει στον ενδιαφερόμενο να παραιτηθεί από την άσκηση αγωγής αν δεν την κρίνει σκόπιμη ή να αναζητήσει συμβιβαστικές λύσεις στο πλαίσιο διαφορών κατά των προσώπων που προσβάλλουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας.

77. Από την άλλη πλευρά, υφίσταται στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης γενική αρχή του δικαίου κατά την οποία οι πολίτες δεν μπορούν να επικαλούνται δολίως ή καταχρηστικώς τους κανόνες του δικαίου αυτού. Συγκεκριμένα, η εφαρμογή της νομοθεσίας της Ένωσης δεν μπορεί να επεκτείνεται μέχρι σημείου να καλύπτει τις πράξεις που διενεργούνται με σκοπό τη δόλια ή καταχρηστική εκμετάλλευση των πλεονεκτημάτων που προβλέπει το δίκαιο της Ένωσης. Τούτο ισχύει όταν οι διατάξεις του δικαίου της Ένωσης δεν προβάλλονται προκειμένου να επιτευχθούν οι σκοποί των εν λόγω διατάξεων, αλλά προκειμένου να αντληθεί κάποιο όφελος από το δίκαιο της Ένωσης, ενώ δεν πληρούνται παρά μόνον τυπικώς οι προϋποθέσεις για την παροχή του οφέλους αυτού⁴⁵.

78. Δεδομένου ότι η αρχή της απαγόρευσης της κατάχρησης δικαιώματος εφαρμόζεται σε ποικίλους τομείς του δικαίου της Ένωσης⁴⁶, δεν βλέπω κάποιον λόγο που θα απέκλειε την εφαρμογή της στον τομέα της διανοητικής ιδιοκτησίας. Άλλωστε, η ίδια η οδηγία 2004/48 απαιτεί, στο άρθρο 3, παράγραφος 2, αυτής, να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησης των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης που προβλέπει.

79. Πάντως, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η Mircom, αποκτώντας άδειες εκμετάλλευσης τις οποίες δεν προτίθεται να χρησιμοποιήσει, στην πραγματικότητα επιδιώκει να τις επικαλεστεί καταχρηστικώς προκειμένου να έχει την ιδιότητα του κατόχου άδειας εκμετάλλευσης, που της παρέχει τη δυνατότητα να κινήσει τις προβλεπόμενες στην οδηγία 2004/48 ένδικες διαδικασίες με σκοπό να λάβει τα στοιχεία όσων προσβάλλουν τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα επί των έργων τα οποία αφορούν οι εν λόγω άδειες. Αφ' ης στιγμής έχει τα στοιχεία αυτά στη διάθεσή της, θα είναι σε θέση να επικοινωνήσει με τους παραβάτες για να τους απειλήσει με την άσκηση αγωγής, προκειμένου να επιτύχει την καταβολή κατ' αποκοπήν ποσού εν είδει εξωδικαστικού συμβιβασμού.

⁴⁴ Απόφαση του England and Wales High Court (Chancery Division), της 16ης Ιουλίου 2019, *Mircom International Content Management & Consulting Ltd & Ors v Virgin Media Ltd & Anor* [2019] EWHC 1827.

⁴⁵ Βλ., ως πλέον πρόσφατη, απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, *N Luxembourg 1 κ.λπ.* (C-115/16, C-118/16, C-119/16 και C-299/16, EU:C:2019:134, σκέψεις 96 έως 98 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁶ Βλ. απόφαση της 26ης Φεβρουαρίου 2019, *N Luxembourg 1 κ.λπ.* (C-115/16, C-118/16, C-119/16 και C-299/16, EU:C:2019:134, σκέψη 100 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία). Βλ., επίσης, de la Feria, R., Vogenauer, S. (επιμ.), *Prohibition of Abuse of Law: A New General Principle of EU Law?*, Hart Publishing, Οξφόρδη – Πόρτλαντ, 2011.

80. Συνεπώς, η Mircom, ενώ τυπικώς πληροί τις προϋποθέσεις για να της αναγνωριστεί η ιδιότητα του κατόχου άδειας εκμετάλλευσης, επικαλείται την ιδιότητα αυτή με σκοπό διαφορετικό από εκείνον για τον οποίο η οδηγία 2004/48 παρέχει στους κατόχους άδειας εκμετάλλευσης την ικανότητα διαδίκου σε περίπτωση προσβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Συγκεκριμένα, σκοπός του νομοθέτη της Ένωσης ήταν να παράσχει στους κατόχους άδειας ένα μέσο προστασίας της κανονικής εκμετάλλευσης των αδειών τους, ενώ σκοπός της Mircom είναι αποκλειστικά η αντιμετώπιση των προσβολών των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων και η εξ αυτής άντληση οικονομικού οφέλους. Η συμπεριφορά αυτή επομένως ανταποκρίνεται στον ορισμό της κατάχρησης δικαιώματος, η οποία απαγορεύεται από το δίκαιο της Ένωσης.

81. Η διαπίστωση μιας τέτοιας καταχρηστικής συμπεριφοράς προϋποθέτει εκτίμηση πραγματικών περιστατικών η οποία απόκειται στο εθνικό δικαστήριο. Αν αυτό διαπιστώσει ότι η Mircom επιχειρεί πράγματι να προβάλει καταχρηστικώς την ιδιότητά της ως κατόχου άδειας εκμετάλλευσης προκειμένου να επικαλεστεί τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπουν οι διατάξεις που θεσπίστηκαν στο πλαίσιο της μεταφοράς της οδηγίας 2004/48 στο εθνικό δίκαιο, τότε το δικαστήριο αυτό θα πρέπει να της αρνηθεί το ευεργέτημα των εν λόγω μέτρων, διαδικασιών και μέτρων αποκατάστασης, εφόσον το ευεργέτημα αυτό στηρίζεται στην ιδιότητα του κατόχου άδειας εκμετάλλευσης.

Η ιδιότητα του εκδοχέα των απαιτήσεων της Mircom

82. Ωστόσο, βάσει των συμβάσεων που συνήφθησαν μεταξύ της Mircom και των παραγωγών των ταινιών, οι οποίες προσκομίστηκαν στο Δικαστήριο, η θέση της εταιρίας αυτής φαίνεται ότι επιδέχεται διαφορετική προσέγγιση. Ειδικότερα, εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει αν οι συμβάσεις αυτές είναι διαφορετικής φύσης και όχι συμβάσεις παραχώρησης άδειας εκμετάλλευσης. Σε μια τέτοια περίπτωση, δεν θα πρόκειται για κατάχρηση δικαιώματος, αλλά για έννομη σχέση διαφορετική από εκείνη που εκ πρώτης όψεως προκύπτει από τις συμβάσεις αυτές.

83. Μεταξύ άλλων, η Mircom ισχυρίζεται ότι όχι μόνο της παραχωρήθηκε άδεια εκμετάλλευσης από τους παραγωγούς των επίμαχων στην κύρια δίκη ταινιών, αλλά και ότι είναι εκδοχέας των απαιτήσεων τις οποίες έχουν οι παραγωγοί αυτοί λόγω των προσβολών των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων επί των ταινιών αυτών. Τίθεται, επομένως, το ερώτημα αν ο ως άνω εκδοχέας απαιτήσεων δύναται να επικαλεστεί τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία 2004/48.

84. Υπενθυμίζω ότι οι κατηγορίες προσώπων στις οποίες η οδηγία 2004/48 παρέχει το ευεργέτημα των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης που προβλέπει απαριθμούνται στο άρθρο 4, στοιχεία α' έως δ', αυτής. Το άρθρο 4, στοιχείο α', της οδηγίας αυτής αφορά τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, κατηγορία η οποία, αναμφίβολα, δεν περιλαμβάνει τους εκδοχείς απαιτήσεων που συνδέονται με τις προσβολές των δικαιωμάτων αυτών.

85. Αντιθέτως, το άρθρο 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/48 μνημονεύει «κάθε άλλο πρόσωπο που έχει εξουσιοδοτηθεί να χρησιμοποιεί [τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας]». Όπως προανέφερα, η Mircom θα μπορούσε κατ' αρχήν, υπό την ιδιότητά της ως κατόχου άδειας εκμετάλλευσης, να επικαλεστεί τη διάταξη αυτή υπό την προϋπόθεση ότι οι άδειές της δεν θα

θεωρηθούν ως κτηθείσες με καταχρηστικό σκοπό. Επομένως, πρέπει τώρα να εξακριβωθεί αν η εταιρία αυτή θα μπορούσε να επικαλεστεί την εν λόγω διάταξη ως εκδοχέας απαιτήσεων που συνδέονται με προσβολές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

86. Φρονώ ότι δεν συντρέχει τέτοια περίπτωση. Πράγματι, η έννοια της «χρήσης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας» πρέπει να ερμηνευθεί ως καλύπτουσα την άσκηση αποκλειστικών προνομίων που απορρέουν από τα δικαιώματα αυτά. Όσον αφορά τα αντικείμενα που προστατεύονται από το δικαίωμα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα, πρόκειται, μεταξύ άλλων, για τις πράξεις αναπαραγωγής, παρουσίασης στο κοινό και διανομής των αντιγράφων των εν λόγω αντικειμένων. Ειδικότερα, τα πρόσωπα που έχουν εξουσιοδοτηθεί να ασκούν τα προνόμια αυτά έχουν, όπως και οι δικαιούχοι των δικαιωμάτων, άμεσο συμφέρον για την προστασία των δικαιωμάτων αυτών, για το οποίο γίνεται λόγος στην αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2004/48⁴⁷, διότι οποιαδήποτε προσβολή τους ενδέχεται να έρχεται σε σύγκρουση με τα εν λόγω προνόμια.

87. Πάντως, η κτήση και η ικανοποίηση των απαιτήσεων που συνδέονται με τις προσβολές αυτές δεν συνιστούν άσκηση των αποκλειστικών προνομίων των δικαιούχων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αλλά μάλλον έναν μηχανισμό, συνήθη στο αστικό δίκαιο, για την αποκατάσταση των ζημιών που απορρέουν από τις προσβολές των εν λόγω προνομίων. Επομένως, το άρθρο 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/48 πρέπει κατά τη γνώμη μου να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι η κατηγορία των προσώπων που έχουν εξουσιοδοτηθεί να «χρησιμοποιούν τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας», στην οποία αναφέρεται η διάταξη αυτή, δεν περιλαμβάνει τους εκδοχείς απαιτήσεων που συνδέονται με προσβολές των εν λόγω δικαιωμάτων.

88. Πλην όμως, οι δικαιούχοι των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ενδέχεται να έχουν συμφέρον να εκχωρήσουν τις απαιτήσεις τους που συνδέονται με προσβολές των δικαιωμάτων αυτών, ιδίως λόγω των δυσχερειών που ενδέχεται να αντιμετωπίσουν εάν προβούν οι ίδιοι στην είσπραξη των απαιτήσεων αυτών. Συναφώς, είναι πιθανότερη η ικανοποίηση τέτοιων απαιτήσεων αν οι εκδοχείς δύνανται να επικαλεστούν τους μηχανισμούς που αποσκοπούν στη διευκόλυνση της βεβαίωσης και της είσπραξης των απαιτήσεων αυτών, όπως οι προβλεπόμενοι στο κεφάλαιο II της οδηγίας 2004/48.

89. Επομένως, δεν αποκλείω το ενδεχόμενο να μπορεί το εθνικό δίκαιο να παράσχει στους εκδοχείς τέτοιων απαιτήσεων το δικαίωμα να επικαλούνται τα μέτρα που ελήφθησαν για τη μεταφορά της οδηγίας 2004/48 στο εσωτερικό δίκαιο. Συγκεκριμένα, κατά τη νομολογία του Δικαστηρίου, η οδηγία αυτή περιορίζεται στην καθιέρωση ενός ελάχιστου επιπέδου προστασίας που μπορεί να ενισχυθεί από τα κράτη μέλη⁴⁸. Ωστόσο, δεν επιβάλλει σχετική απαίτηση.

90. Μεταξύ άλλων, μια τέτοια απαίτηση δεν απορρέει, κατά τη γνώμη μου, από την απόφαση SNB-REACT⁴⁹. Είναι αληθές ότι, με την απόφαση αυτή, το Δικαστήριο έκρινε, στηριζόμενο ιδίως στην αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2004/48, ότι «όταν οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στον οποίο έχει αναγνωριστεί το δικαίωμα εκπροσώπησης

⁴⁷ Κατά την ως άνω αιτιολογική σκέψη, «[τ]α πρόσωπα που νομιμοποιούνται να ζητούν την εφαρμογή των εν λόγω μέτρων, διαδικασίων και μέτρων αποκατάστασης δεν θα πρέπει να είναι μόνο οι δικαιούχοι δικαιωμάτων, αλλά και πρόσωπα με άμεσο συμφέρον και ικανότητα διαδίκου, εφόσον το επιτρέπει η εφαρμοστέα νομοθεσία και σύμφωνα με αυτήν, μεταξύ των οποίων μπορούν να περιλαμβάνονται οι επαγγελματικές οργανώσεις διαχείρισης των εν λόγω δικαιωμάτων ή προάσπισης των συλλογικών και ατομικών συμφερόντων τα οποία έχουν αναλάβει να προστατεύουν».

⁴⁸ Απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2017, Stowarzyszenie Oławska Telewizja Kablowa (C-367/15, EU:C:2017:36, σκέψη 23 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁴⁹ Απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018 (C-521/17, EU:C:2018:639).

των δικαιούχων έχει, κατά την εθνική νομοθεσία, άμεσο συμφέρον προς προάσπιση των εν λόγω δικαιωμάτων, αφενός, και η νομοθεσία αυτή του αναγνωρίζει την ικανότητα διαδίκου, αφετέρου, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να αναγνωρίζουν στον οργανισμό αυτόν το δικαίωμα να ζητεί την εφαρμογή των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία καθώς και να προσφεύγει στη δικαιοσύνη με σκοπό την προστασία των εν λόγω δικαιωμάτων»⁵⁰. Εντούτοις, όπως προκύπτει από το γράμμα της, στην απόφαση αυτή επρόκειτο για οργανισμό συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, ήτοι για οντότητα εμπίπτουσα σε μία από τις κατηγορίες του άρθρου 4 της οδηγίας 2004/48 (στοιχείο γ'). Από την αιτιολογική σκέψη 18 της οδηγίας 2004/48 προκύπτει ότι τα πρόσωπα που ανήκουν στις κατηγορίες αυτές έχουν, κατά τον νομοθέτη της Ένωσης, άμεσο συμφέρον για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Αντιθέτως, η εν λόγω αιτιολογική σκέψη δεν απαιτεί την αναγνώριση του ίδιου δικαιώματος σε φορείς που δεν εμπίπτουν σε καμία από τις κατηγορίες αυτές, όπως οι εκδοχείς απαιτήσεων που συνδέονται με προσβολές δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, έστω και αν θεωρηθεί ότι και αυτοί έχουν άμεσο συμφέρον. Πράγματι, μολονότι μια αιτιολογική σκέψη μπορεί να εξηγεί τις επιλογές του νομοθέτη και να καθοδηγεί κατ' αυτόν τον τρόπο την ερμηνεία των διατάξεων μιας νομοθετικής πράξης της Ένωσης, δεν έχει αφ' εαυτής κανονιστική ισχύ, ανεξάρτητη από τις διατάξεις αυτές.

91. Εξάλλου, αντιθέτως προς το επιχείρημα που προέβαλε η Telenet κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, φρονώ ότι δεν αποκλείει την ύπαρξη εκχώρησης απαιτήσεων ούτε το γεγονός ότι η εκχώρηση στη Mircom αφορά απαιτήσεις που δεν υφίσταντο κατά τον χρόνο σύναψης των επίμαχων συμβάσεων ούτε το γεγονός ότι οι συμβάσεις αυτές συνήφθησαν για ορισμένο χρόνο. Πράγματι, εφόσον το επιτρέπει το εφαρμοστέο δίκαιο, μια τέτοια εκχώρηση μπορεί να αφορά μελλοντικές απαιτήσεις και να είναι ανακλητή σε περίπτωση μη είσπραξης της απαίτησης. Από την άλλη πλευρά, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει να εξετάσει, πρώτον, το κύρος των εκχωρήσεων αυτών βάσει του εφαρμοστέου στις επίμαχες συμβάσεις δικαίου και, δεύτερον, τη δυνατότητα να αντιταχθούν οι εκχωρήσεις αυτές έναντι των οφειλετών, υπό το φως της εφαρμοστέας νομοθεσίας, συμπεριλαμβανομένων των δικονομικών κανόνων ενώπιον του αρμόδιου δικαστηρίου.

Οι λοιπές δυννητικές ιδιότητες της Mircom

92. Στηριζόμενη επίσης στην απόφαση SNB-REACT⁵¹, η Telenet υποστηρίζει ότι η Mircom πρέπει να θεωρηθεί ως οργανισμός συλλογικής διαχείρισης δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Όπως και η Proximus, η Scarlet Belgium και η Επιτροπή, είμαι της γνώμης ότι η ερμηνεία αυτή δεν είναι ορθή. Πράγματι, η Mircom δεν διαχειρίζεται τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας και τα συγγενικά δικαιώματα των αντισυμβαλλομένων της, αλλά επιδιώκει αποκλειστικά την αποκατάσταση των ζημιών που απορρέουν από τις προσβολές των δικαιωμάτων αυτών. Επιπλέον, δεν προκύπτει ότι η Mircom ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που θεσπίζει για τους οργανισμούς συλλογικής διαχείρισης η οδηγία 2014/26/ΕΕ⁵². Άλλωστε και η ίδια η Mircom επιβεβαιώνει ότι δεν είναι τέτοιος οργανισμός.

93. Τέλος, συμμερίζομαι την άποψη της Πολωνικής Κυβέρνησης κατά την οποία κάθε κάτοχος δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας ή συγγενικού δικαιώματος έχει το δικαίωμα να εξουσιοδοτήσει άλλο πρόσωπο, με εντολή ή άλλη δικαιοπραξία παροχής εξουσιοδότησης, να

⁵⁰ Απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018, SNB-REACT (C-521/17, EU:C:2018:639, σκέψη 34).

⁵¹ Απόφαση της 7ης Αυγούστου 2018 (C-521/17, EU:C:2018:639).

⁵² Οδηγία του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 26ης Φεβρουαρίου 2014, για τη συλλογική διαχείριση δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων καθώς και τη χορήγηση πολυμεδικών αδειών για επιγραμμικές χρήσεις μουσικών έργων στην εσωτερική αγορά (ΕΕ 2014, L 84, σ. 72).

ασκήσει τα δικαιώματά του επ' ονόματί του, ιδίως για τη διεκδίκηση αποζημίωσης που οφείλεται σε προσβολή του δικαιώματός του. Το άρθρο 4, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/48 προβλέπει άλλωστε ρητώς μια τέτοια περίπτωση. Τούτο δεν φαίνεται ωστόσο να συμβαίνει στην υπόθεση της κύριας δίκης. Πράγματι, δεν αμφισβητείται ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου ότι η Mircom δεν ενεργεί εξ ονόματος και για λογαριασμό των παραγωγών των επίμαχων ταινιών, αλλά ιδίω ονόματι και για δικό της λογαριασμό. Επομένως, η εταιρία αυτή δεν μπορεί να θεωρηθεί ως οργανισμός προάσπισης συμφερόντων στον οποίο αναγνωρίζεται το δικαίωμα να εκπροσωπεί τους δικαιούχους δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας κατά την έννοια του άρθρου 4, στοιχείο δ', της οδηγίας 2004/48.

Προτεινόμενη απάντηση

94. Προτείνω να δοθεί στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/48 έχει την έννοια ότι φορέας ο οποίος, μολονότι έχει αποκτήσει ορισμένα δικαιώματα επί προστατευόμενων έργων, δεν τα εκμεταλλεύεται και περιορίζεται στο να αξιώνει αποζημίωση από εκείνους που προσβάλλουν τα δικαιώματα αυτά, δεν νομιμοποιείται να επικαλεστεί τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής, εφόσον το αρμόδιο δικαστήριο διαπιστώνει ότι η κτήση των δικαιωμάτων εκ μέρους του φορέα αυτού αποσκοπούσε αποκλειστικά να επιτύχει την ως άνω νομιμοποίηση. Η εν λόγω οδηγία δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη αλλ' ούτε και τα εμποδίζει να αναγνωρίσουν, στην εσωτερική τους νομοθεσία, ότι νομιμοποιείται συναφώς ο εκδοχέας απαιτήσεων που συνδέονται με προσβολές δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Επί του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος

95. Με το τρίτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά σε ποιο βαθμό οι περιστάσεις που αναφέρονται στο πλαίσιο των δύο πρώτων ερωτημάτων πρέπει να ληφθούν υπόψη στο πλαίσιο της δίκαιης στάθμισης μεταξύ, αφενός, της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και, αφετέρου, των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των χρηστών, όπως ο σεβασμός της ιδιωτικής ζωής και η προστασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Προκαταρκτικές παρατηρήσεις

96. Από την υπό κρίση αίτηση προδικαστικής αποφάσεως προκύπτει ότι το αιτούν δικαστήριο γνωρίζει τη νομολογία του Δικαστηρίου σχετικά με τη διαβίβαση σε ιδιώτες δεδομένων για να καταστεί δυνατή η άσκηση, ενώπιον των πολιτικών δικαστηρίων, αγωγών κατά προσβολών του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με τη νομολογία αυτή, η ως άνω διαβίβαση επιτρέπεται, χωρίς ωστόσο να επιβάλλεται, από τις συνδυασμένες διατάξεις του άρθρου 8, παράγραφος 3, της οδηγίας 2004/48 και του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58⁵³. Το Δικαστήριο έχει κρίνει ωστόσο ότι, κατά τη μεταφορά στο εσωτερικό δίκαιο των οδηγιών 2002/58 και 2004/48, εναπόκειται στα κράτη μέλη να μεριμνούν ώστε να βασίζονται σε ερμηνεία των εν λόγω οδηγιών που να καθιστά δυνατή τη διασφάλιση της δίκαιης ισορροπίας μεταξύ των διαφόρων θεμελιωδών δικαιωμάτων που προστατεύει η έννομη τάξη της Ένωσης. Επιπλέον, κατά την εφαρμογή των μέτρων μεταφοράς των οδηγιών αυτών στο εσωτερικό δίκαιο, οι αρχές και τα δικαστήρια των κρατών μελών οφείλουν όχι μόνο να ερμηνεύουν το εθνικό τους δίκαιο κατά τρόπο σύμφωνο προς τις εν λόγω οδηγίες, αλλά και να μεριμνούν ώστε να μη βασίζονται σε

⁵³ Απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, *Bonnier Audio* κ.λπ. (C-461/10, EU:C:2012:219, σκέψη 55 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

ερμηνεία αυτών η οποία θα μπορούσε να έλθει σε σύγκρουση με τα εν λόγω θεμελιώδη δικαιώματα ή με τις λοιπές γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, όπως η αρχή της αναλογικότητας⁵⁴.

97. Η νομολογία αυτή πρέπει να ερμηνευθεί υπό το φως πιο πρόσφατης νομολογίας, η οποία φαίνεται να δίδει έμφαση στην υποχρέωση των κρατών μελών να διασφαλίζουν στους δικαιούχους των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας πραγματικές δυνατότητες αποκατάστασης των ζημιών που απορρέουν από τις προσβολές των δικαιωμάτων αυτών. Το Δικαστήριο έκρινε, σε υπόθεση στην οποία τα πραγματικά περιστατικά της κύριας δίκης αφορούσαν την ανταλλαγή αρχείων, ότι το δίκαιο της Ένωσης (οι οδηγίες 2001/29 και 2004/48) αντιτίθεται σε εθνική νομοθεσία ή νομολογιακή πρακτική δυνάμει της οποίας ο κάτοχος σύνδεσης με το διαδίκτυο που χρησιμοποιήθηκε για προσβολές του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας μπορεί να απαλλαγεί από κάθε ευθύνη απλώς κατονομάζοντας ένα μέλος της οικογένειας που είχε τη δυνατότητα πρόσβασης στην εν λόγω σύνδεση, χωρίς να δίδει οποιαδήποτε πρόσθετη διευκρίνιση, στερώντας έτσι από τον θιγόμενο δικαιούχο του δικαιώματος πνευματικής ιδιοκτησίας οποιαδήποτε πραγματική δυνατότητα ένδικης προστασίας και χωρίς η νομοθεσία αυτή να παρέχει στον δικαιούχο αυτόν άλλες δυνατότητες αποκατάστασης, για παράδειγμα θεσπίζοντας την ευθύνη του κατόχου της σύνδεσης με το διαδίκτυο⁵⁵. Το να αναγνωρίσει ο κάτοχος της σύνδεσης με το διαδίκτυο η οποία χρησιμοποιήθηκε για την προσβολή των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας την ευθύνη του για την προσβολή αυτή ή το να κατονομάσει τον υπαίτιο αποτελεί προϋπόθεση προκειμένου ο δικαιούχος των δικαιωμάτων αυτών να είναι σε θέση να επιτύχει την αποκατάσταση της προκληθείσας ζημίας, τούτο δε ισχύει κατά μείζονα λόγο όσον αφορά το προηγούμενο στάδιο, ήτοι την ταυτοποίηση του κατόχου της σύνδεσης, η οποία συχνά είναι εφικτή μόνο βάσει της διεύθυνσης IP και των πληροφοριών που παρέχει ο πάροχος της πρόσβασης στο διαδίκτυο.

98. Εντούτοις, το Δικαστήριο μόλις εξέδωσε την απόφαση *La Quadrature du Net* κ.λπ.⁵⁶, η οποία είναι σημαντική όσον αφορά το στάδιο που προηγείται κάθε κοινοποίησης δεδομένων όπως οι διευθύνσεις IP, δηλαδή τη διατήρηση των δεδομένων αυτών. Μολονότι η απόφαση αυτή στηρίζεται σε προγενέστερη νομολογία, παρέχει σημαντικές διευκρινίσεις. Πάντως, δύσκολα περνά απαρατήρητη η σύγκρουση, ως έναν βαθμό, μεταξύ της αποφάσεως αυτής και της νομολογίας που παρατίθεται στις προηγούμενες σκέψεις σχετικά με την κοινοποίηση των διευθύνσεων IP στο πλαίσιο αγωγών για την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

99. Πράγματι, στην απόφαση *La Quadrature du Net* κ.λπ., το Δικαστήριο δέχθηκε ότι, «στην περίπτωση αδικήματος διαπραττόμενου μέσω διαδικτύου, η διεύθυνση IP μπορεί να αποτελεί το μόνο μέσο έρευνας που καθιστά δυνατή την ταυτοποίηση του προσώπου στο οποίο ήταν εκχωρημένη η διεύθυνση αυτή κατά τον χρόνο τέλεσης του εν λόγω αδικήματος»⁵⁷. Το ίδιο ισχύει στην περίπτωση των αδικοπραξιών που διαπράττονται μέσω διαδικτύου, όπως οι προσβολές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Το Δικαστήριο αποφάνθηκε επίσης ότι «αυτή η κατηγορία δεδομένων [οι διευθύνσεις IP] παρουσιάζει μικρότερο βαθμό ευαισθησίας σε σχέση με τα λοιπά δεδομένα κίνησης»⁵⁸.

⁵⁴ Απόφαση της 19ης Απριλίου 2012, *Bonnier Audio* κ.λπ. (C-461/10, EU:C:2012:219, σκέψη 56 και εκεί μνημονευόμενη νομολογία).

⁵⁵ Απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, *Bastei Lübbe* (C-149/17, EU:C:2018:841, σκέψεις 51 έως 53 και διατακτικό).

⁵⁶ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020 (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791).

⁵⁷ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *La Quadrature du Net* κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 154).

⁵⁸ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, *La Quadrature du Net* κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 152).

100. Συνεπώς, κατά το Δικαστήριο, «[η] γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση [δηλαδή όσον αφορά τις διευθύνσεις IP του συνόλου των φυσικών προσώπων που είναι ιδιοκτήτες τερματικού εξοπλισμού μέσω του οποίου μπορεί να πραγματοποιηθεί πρόσβαση στο διαδίκτυο] μόνον των διευθύνσεων IP που εκχωρούνται στην πηγή της σύνδεσης [^{59]} δεν είναι, κατ' αρχήν, αντίθετ[η] προς το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11 καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, υπό τον όρο ότι η δυνατότητα αυτή υπόκειται στην αυστηρή τήρηση των ουσιαστικών και διαδικαστικών προϋποθέσεων που πρέπει να διέπουν τη χρήση των εν λόγω δεδομένων»⁶⁰.

101. Εντούτοις, κατά το Δικαστήριο, «[λ]αμβανομένης υπόψη της σοβαρότητας της επέμβασης στα κατοχυρωμένα στα άρθρα 7 και 8 του Χάρτη θεμελιώδη δικαιώματα την οποία συνεπάγεται η διατήρηση αυτή, μόνον η καταπολέμηση των σοβαρών εγκλημάτων και η πρόληψη σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας μπορούν, ακριβώς όπως και η διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, να δικαιολογήσουν την επέμβαση αυτή»⁶¹. Κατά συνέπεια, το Δικαστήριο έκρινε ότι το άρθρο 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, ερμηνευόμενο υπό το πρίσμα των άρθρων 7, 8 και 11, καθώς και του άρθρου 52, παράγραφος 1, του Χάρτη, αντιτίθεται σε νομοθετικά μέτρα τα οποία προβλέπουν προληπτικώς, για τους σκοπούς του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των δεδομένων κίνησης, εκτός, μεταξύ άλλων, από τη γενική και χωρίς διάκριση διατήρηση των διευθύνσεων IP που εκχωρούνται στην πηγή της σύνδεσης (επικοινωνίας) για τη διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, την καταπολέμηση του σοβαρού εγκλήματος και την πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας⁶².

102. Πάντως, δεδομένου ότι οι πάροχοι υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών υποχρεούνται, σύμφωνα με το άρθρο 6, παράγραφος 1, της οδηγίας 2002/58, να απαλείψουν ή να καταστήσουν ανώνυμα τα δεδομένα κίνησης, μεταξύ των οποίων και οι διευθύνσεις IP, όταν δεν είναι πλέον απαραίτητα για τον σκοπό μετάδοσης μιας επικοινωνίας⁶³, μόνον ένα μέτρο του κράτους μέλους που λαμβάνεται βάσει του άρθρου 15, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής μπορεί να τους παράσχει τη δυνατότητα να διατηρήσουν τα δεδομένα αυτά⁶⁴.

103. Είναι αληθές ότι η ως άνω απόφαση La Quadrature du Net κ.λπ. αφορά αποκλειστικά τη διατήρηση των δεδομένων για λόγους δημόσιας ασφάλειας και καταπολέμησης της εγκληματικότητας. Εντούτοις, το πρότυπο προστασίας καθορίστηκε με την απόφαση αυτή σε ιδιαίτερα υψηλό επίπεδο και θα είναι, κατά τη γνώμη μου, δύσκολο να μη ληφθεί υπόψη και σε άλλους τομείς, όπως στην προστασία των δικαιωμάτων τρίτων κατά το αστικό δίκαιο. Κατά τη γνώμη μου, ωστόσο, είναι αμφίβολο αν τα συμφέροντα που συνδέονται με την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι εξίσου σημαντικά με εκείνα στα οποία στηρίζεται η διαφύλαξη της εθνικής ασφάλειας, η καταπολέμηση της σοβαρής εγκληματικότητας και η πρόληψη των σοβαρών απειλών κατά της δημόσιας ασφάλειας. Επομένως, η διατήρηση των διευθύνσεων IP για τους σκοπούς της προστασίας αυτής, καθώς και η κοινοποίησή τους στους ενδιαφερομένους στο πλαίσιο διαδικασιών που αφορούν την προστασία αυτή, ακόμη και όταν οι

⁵⁹ Κατά πάσα πιθανότητα εννοείται «επικοινωνίας» (βλ. σκέψη 152 της ίδιας αποφάσεως).

⁶⁰ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 155).

⁶¹ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 156).

⁶² Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σημείο 1 του διατακτικού).

⁶³ Οι διευθύνσεις IP των συνδέσεων με το διαδίκτυο δίδονται συνήθως κατά τρόπο «δυναμικό», δηλαδή μια νέα διεύθυνση δίδεται σε νέα σύνδεση με το διαδίκτυο, πράγμα που καθιστά δυνατή στους παρόχους της πρόσβασης τη σύνδεση περισσότερων πελατών σε σχέση με τις διαθέσιμες διευθύνσεις IP. Επομένως, τα δεδομένα που αφορούν την απονομή διεύθυνσης IP σε συγκεκριμένο πελάτη πρέπει να απαλείφονται σε πολύ σύντομο διάστημα.

⁶⁴ Πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 154).

διευθύνσεις αυτές έχουν διατηρηθεί για άλλους σκοπούς⁶⁵, αντιβαίνουν προς την οδηγία 2002/58, όπως ερμηνεύθηκε με την ως άνω απόφαση. Στην περίπτωση αυτή, οι δικαιούχοι των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας θα στερούνταν του κύριου, αν όχι του μοναδικού, μέσου ταυτοποίησης των αυτουργών των προσβολών των εν λόγω δικαιωμάτων μέσω του διαδικτύου, όταν αυτοί ενεργούν, όπως συμβαίνει στα δίκτυα peer-to-peer, ανωνύμως, πράγμα που ενέχει τον κίνδυνο να τεθεί υπό αμφισβήτηση η ισορροπία μεταξύ των διαφόρων διακυβευομένων συμφερόντων, την οποία επιδίωξε το Δικαστήριο⁶⁶.

104. Στην υπό κρίση υπόθεση, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δεν περιέχει καμία ένδειξη ως προς τη νομική βάση της διατήρησης των διευθύνσεων IP των οποίων την κοινοποίηση ζητεί η Mircom. Ωστόσο, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς της Telenet, η διατήρηση αυτή στηρίζεται στο άρθρο 126 του Wet betreffende de elektronische communicatie (νόμου περί ηλεκτρονικών επικοινωνιών), της 13ης Ιουνίου 2005⁶⁷, διάταξη η οποία ήταν επίμαχη σε μία από τις υποθέσεις⁶⁸ επί των οποίων εκδόθηκε η απόφαση La Quadrature du Net κ.λπ.⁶⁹. Αν η διατήρηση των διευθύνσεων IP βάσει της διάταξης αυτής ή, τουλάχιστον, η χρήση τους για σκοπούς άλλους πλην εκείνων που κρίθηκαν νόμιμοι με την απόφαση αυτή θεωρηθεί ότι αντιβαίνει προς το δίκαιο της Ένωσης, η διαδικασία της κύριας δίκης και, κατά συνέπεια, η παρούσα αίτηση προδικαστικής αποφάσεως θα καθίστανται άνευ αντικειμένου⁷⁰.

105. Γεγονός παραμένει ότι στην υπό κρίση υπόθεση το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί πώς πρέπει να ερμηνευθούν τα κριτήρια που διατυπώθηκαν με τη νομολογία του Δικαστηρίου η οποία παρατίθεται στο σημείο 96 των παρουσών προτάσεων υπό περιστάσεις όπως αυτές της διαφοράς της κύριας δίκης. Πρόκειται, αφενός, για αμφιβολίες που εκφράζει το αιτούν δικαστήριο όσον αφορά την ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων στην περίπτωση της ανταλλαγής αρχείων μέσω δικτύων peer-to-peer και, αφετέρου, για τον αμφιλεγόμενο ρόλο που διαδραμάτισε η Mircom στη δίωξη των προσβολών αυτών.

Επί της ύπαρξης προσβολής δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας

106. Όσον αφορά την ύπαρξη προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, φρονώ ότι η προτεινόμενη απάντηση στο πρώτο προδικαστικό ερώτημα αποσαφηνίζει επαρκώς την κατάσταση. Κατ' αρχάς, η διάθεση στο κοινό τμημάτων αρχείου το οποίο περιέχει προστατευόμενο έργο μέσω δικτύου peer-to-peer εμπίπτει στο μονοπώλιο του δικαιούχου των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων επί του έργου, ενώ το ως άνω μονοπώλιο θίγεται όταν η διάθεση πραγματοποιείται χωρίς την άδεια του εν λόγω δικαιούχου. Δεδομένου ότι η ως άνω διάθεση συνήθως συνδέεται με τη τηλεφόρτωση αρχείων από δίκτυα peer-to-peer, ως συστατικό στοιχείο του τρόπου λειτουργίας τους, η τηλεφόρτωση αυτή συνιστά επαρκή ένδειξη πιθανής προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας ή των συγγενικών δικαιωμάτων ώστε να δικαιολογεί το αίτημα, προς

⁶⁵ Πρβλ. απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791, σκέψη 166).

⁶⁶ Βλ. νομολογία μνημονεύομενη στα σημεία 96 έως 97 των παρουσών προτάσεων.

⁶⁷ *Belgisch Staatsblad*, 2005, σ. 28070.

⁶⁸ Υπόθεση *Ordre des barreaux francophones et germanophone* κ.λπ. (C-520/18).

⁶⁹ Απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020 (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791).

⁷⁰ Είναι αληθές ότι η Telenet, καθώς και οι Proximus και Scarlet Belgium, υποστηρίζουν με τις παρατηρήσεις τους ότι η εν λόγω εθνική διάταξη δεν επιτρέπει την κοινοποίηση των διευθύνσεων IP στη Mircom, θέτοντας έτσι υπό αμφισβήτηση το αντικείμενο της κύριας δίκης. Εντούτοις, η εκτίμηση για την ύπαρξη της δυνατότητας αυτής και, επομένως, για τη λυσιτέλεια των προδικαστικών ερωτημάτων υπάγεται στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου. Τούτο, όμως, είναι ένα άλλο ζήτημα, που δεν αφορά το κύρος της διάταξης αυτής υπό το πρίσμα του δικαίου της Ένωσης.

τον πάροχο της διαδικτυακής σύνδεσης, για παροχή πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα των κατόχων των διαδικτυακών συνδέσεων που χρησιμοποιούνται για τον σκοπό αυτό. Ασφαλώς, ο δικαιούχος των εν λόγω δικαιωμάτων πρέπει να αποδείξει ότι αρχεία που περιέχουν έργα για τα οποία κατέχει τα σχετικά δικαιώματα, ανταλλάχθηκαν χωρίς την άδειά του μέσω των επίμαχων διαδικτυακών συνδέσεων.

107. Στη συνέχεια, ο κάτοχος της διαδικτυακής σύνδεσης μπορεί, προς αντίκρουση, να προσκομίσει αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να αποδείξει ότι η επίμαχη προσβολή δεν οφειλόταν σε αυτόν, ότι περιορίστηκε στην τηλεφόρτωση των αρχείων χωρίς να τα θέσει στη διάθεση των άλλων χρηστών του δικτύου, ότι δεν είχε επίγνωση της ως άνω αυτόματης διάθεσης κ.λπ. Αυτό είναι ωστόσο το επόμενο στάδιο, δηλαδή της διαδικασίας για τη θεμελίωση ενδεχόμενης ευθύνης. Από την άλλη πλευρά, η προστασία των προσωπικών δεδομένων δεν μπορεί να παρέχει ασυλία έναντι κάθε δικαιολογημένου αιτήματος κοινοποίησης πληροφοριών αναγκαίων για την κίνηση δίκαιης ένδικης διαδικασίας για την επιδίκαση αποζημίωσης⁷¹.

108. Οι Telenet, Proximus και Scarlet Belgium προβάλλουν επίσης το επιχείρημα ότι η κοινοποίηση των ονομάτων των κατόχων διαδικτυακών συνδέσεων, μέσω των οποίων ανταλλάχθηκαν οι ταινίες των οποίων τα δικαιώματα κατέχει η Mircom, θα συνιστούσε, αν το αντιλαμβάνομαι ορθώς, λόγω των τίτλων των ταινιών αυτών, επεξεργασία δεδομένων που αφορούν τη σεξουαλική ζωή φυσικού προσώπου ή τον γενετήσιο προσανατολισμό κατά την έννοια του άρθρου 9 του κανονισμού 2016/679. Όμως, η επεξεργασία αυτή κατ' αρχήν απαγορεύεται, δυνάμει του άρθρου 9, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού.

109. Εντούτοις, έστω και αν υποτεθεί ότι το γεγονός της κατοχής διαδικτυακής σύνδεσης η οποία χρησιμοποιήθηκε για την ανταλλαγή πορνογραφικών ταινιών μέσω δικτύων peer-to-peer συνιστά πληροφορία που αφορά τη σεξουαλική ζωή ή τον γενετήσιο προσανατολισμό του υποκειμένου των δεδομένων, είμαι της γνώμης ότι οι εξαιρέσεις που προβλέπει το άρθρο 9, παράγραφος 2, στοιχεία στ' και ζ', του κανονισμού 2016/679 έχουν εν προκειμένω εφαρμογή. Επομένως, δεν εκτιμώ ότι το άρθρο 9, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού μπορεί να αντιταχθεί στην κοινοποίηση των ονομάτων των εν λόγω κατόχων διαδικτυακής σύνδεσης στο πλαίσιο αγωγής αποζημίωσης η οποία στηρίζεται στη ζημία που προξενείται από ανταλλαγή αρχείων.

Επί του ρόλου του ενάγοντος

110. Τα ζητήματα που εγείρονται από τον ρόλο και τις μεθόδους οντότητας όπως η Mircom είναι πιο λεπτά.

111. Πρώτον, το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48 απαιτεί το αίτημα παροχής πληροφοριών να υποβάλλεται «στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας». Το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί ότι η έκφραση αυτή δεν μπορεί να ερμηνευτεί ως αναφερόμενη αποκλειστικώς σε διαδικασίες που σκοπούν σε αναγνώριση της προσβολής δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας⁷². Συγκεκριμένα, αναγνώρισε ότι το δικαίωμα ενημέρωσης μπορεί επίσης να ασκηθεί στο πλαίσιο αυτοτελούς διαδικασίας, μετά την αναγνώριση της προσβολής⁷³. Όπως και η Επιτροπή, φρονώ ότι το δικαίωμα αυτό

⁷¹ Στο σημείο αυτό αφήνω κατά μέρος το ζήτημα του ειδικού τρόπου λειτουργίας της Mircom, το οποίο θα αναλύσω κατωτέρω. Ωστόσο, είναι αληθές ότι η απόφαση της 6ης Οκτωβρίου 2020, La Quadrature du Net κ.λπ. (C-511/18, C-512/18 και C-520/18, EU:C:2020:791), η οποία μνημονεύεται στα σημεία 98 έως 101 των παρούσων προτάσεων, θέτει υπό άλλο πρίσμα το ζήτημα αυτό.

⁷² Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2017, NEW WAVE CZ (C-427/15, EU:C:2017:18, σκέψη 20).

⁷³ Απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2017, NEW WAVE CZ (C-427/15, EU:C:2017:18, διατακτικό).

μπορεί κατά μείζονα λόγο να ασκηθεί πριν από την αναγνώριση αυτή, ιδίως όταν το αίτημα παροχής πληροφοριών αφορά τα δεδομένα των ενδεχόμενων παραβατών, τα οποία είναι αναγκαία για την άσκηση ενδεχόμενης αγωγής.

112. Η δυσκολία στην υπό κρίση υπόθεση έγκειται στο γεγονός ότι το αιτούν δικαστήριο φαίνεται να αμφιβάλλει για την πρόθεση της Mircom να ασκήσει τις ως άνω αγωγές· κατά το δικαστήριο αυτό, η Mircom ενδιαφέρεται περισσότερο να ωθήσει τα ενδιαφερόμενα πρόσωπα να αποδεχθούν την προσφορά της για εξώδικη επίλυση της διαφοράς.

113. Φρονώ, εντούτοις, ότι η έκφραση «στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας» είναι αρκούντως ευρεία ώστε να περιλαμβάνει πρακτική όπως η ακολουθούμενη από τη Mircom. Η διαδικασία που ακολουθεί ασφαλώς συνδέεται στενά με προσβολές των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων και συνιστά μέθοδο, καίτοι αμφίβολη από ηθικής απόψεως, για την προάσπιση των δικαιωμάτων αυτών. Επίσης δεν είναι αφ' εαυτής παράνομη. Εξάλλου, η αναζήτηση εξωδικαστικού συμβιβασμού αποτελεί συχνά προϋπόθεση για την άσκηση της αγωγής αυτής καθεαυτήν. Προς τον σκοπό αυτόν όμως απαιτείται, ακριβώς όπως και στην ένδικη αγωγή, να είναι γνωστό το όνομα και η διεύθυνση του φερόμενου ως παραβάτη.

114. Επομένως, εκτιμώ ότι το αιτούν δικαστήριο δεν μπορεί να απορρίψει το αίτημα της Mircom με το σκεπτικό ότι το αίτημα αυτό δεν υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαδικασίας που αφορά προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας, όπως απαιτεί το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48.

115. Δεύτερον, το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48 ορίζει ότι το αίτημα παροχής πληροφοριών πρέπει να είναι αιτιολογημένο και σύμφωνο προς την αρχή της αναλογικότητας («αναλογικό»). Επί του σημείου αυτού, το αιτούν δικαστήριο θα πρέπει κατά τη γνώμη μου να λάβει υπόψη τον τρόπο λειτουργίας της Mircom.

116. Συγκεκριμένα, αν το δικαστήριο αυτό κρίνει ότι η εκ μέρους της Mircom απόκτηση των αδειών εκμετάλλευσης των επίμαχων ταινιών είχε καταχρηστικό σκοπό, το αίτημά της θα πρέπει να κριθεί ως μη δικαιολογημένο. Περαιτέρω, έστω και αν υποτεθεί ότι ισχύει η ιδιότητα της Mircom ως κατόχου άδειας εκμετάλλευσης, η εταιρία αυτή, καθόσον δεν προτίθεται να εκμεταλλευθεί τις εν λόγω άδειες, στην πραγματικότητα δεν θα υποστεί ζημία της οποίας θα μπορούσε να ζητήσει στη συνέχεια την αποκατάσταση δυνάμει του άρθρου 13 της οδηγίας 2004/48. Στην περίπτωση αυτή, η αγωγή της θα ήταν άνευ αντικειμένου και το αίτημά της μη δικαιολογημένο.

117. Η Mircom μπορεί ακόμη να θεωρηθεί εκδοχέας των απαιτήσεων των παραγωγών των ταινιών, οι οποίες απορρέουν από προσβολές του δικαιώματος της διάθεσης των επίμαχων ταινιών στο κοινό. Σε μια τέτοια περίπτωση, σύμφωνα με την απάντηση που προτείνω να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα, η ενεργητική νομιμοποίηση της Mircom θα στηρίζεται αποκλειστικά στο εθνικό δίκαιο. Συνεπώς, βάσει αυτού του δικαίου θα πρέπει το αιτούν δικαστήριο να εξετάσει το αίτημα παροχής πληροφοριών.

118. Τέλος, τρίτον, το άρθρο 3, παράγραφος 2, της οδηγίας 2004/48 ορίζει ότι τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που θεσπίζονται στην οδηγία αυτή πρέπει να εφαρμόζονται κατά τρόπον ώστε να προβλέπονται εγγυήσεις κατά της κατάχρησής τους. Εναπόκειται, επομένως, στο αιτούν δικαστήριο να διασφαλίσει τέτοιες εγγυήσεις. Σε περιπτώσεις

όμως όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη υπάρχουν δύο παράγοντες που υποδηλώνουν ότι το αίτημα παροχής πληροφοριών σχετικά με την ταυτότητα των φερόμενων ως παραβατών των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ασκείται καταχρηστικώς.

119. Ο πρώτος παράγων αφορά την καταχρηστική κτήση της ιδιότητας που απαιτείται για την επίκληση των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία 2004/48, ιδίως του δικαιώματος ενημέρωσης που ρυθμίζεται στο άρθρο 8 της οδηγίας αυτής. Ανέλυσα το πρόβλημα αυτό στο πλαίσιο της απάντησης στο δεύτερο προδικαστικό ερώτημα.

120. Ο δεύτερος παράγων αφορά γενικότερα τον τρόπο λειτουργίας της Mircom. Πράγματι, όπως ορθώς παρατηρεί η Επιτροπή, από ορισμένα στοιχεία –το γεγονός ότι πρόκειται απλώς για προβαλλόμενες προσβολές και για φερόμενους ως παραβάτες, ο μαζικός χαρακτήρας του αιτήματος παροχής πληροφοριών⁷⁴, η φύση των εν λόγω ταινιών, το γεγονός ότι η Mircom εκτιμά την κατ' αποκοπήν οφειλόμενη αποζημίωση σε 500 ευρώ κατ' άτομο, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι ιδιαίτερες περιστάσεις κάθε περίπτωσης, και, τέλος, οι αμφιβολίες ως προς την πραγματική πρόθεση της Mircom να ασκήσει αγωγή σε περίπτωση απορρίψεως του εξωδικαστικού συμβιβασμού– μπορεί να υποθεθεί ότι το αίτημά της περί παροχής πληροφοριών θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί, καταχρηστικώς, όχι για να επιτευχθεί η αναλογική αποκατάσταση ζημίας, αλλά για την απόσπαση, υπό τον μανδύα πρότασης εξώδικης επίλυσης της διαφοράς, ενός είδους λύτρων. Άλλωστε, το αιτούν δικαστήριο δεν αναφέρει οποιαδήποτε αγωγή της Mircom στρεφόμενη κατά των πλατφορμών ευρετηρίασης των αρχείων torrent σχετικά με τις ταινίες των οποίων διαθέτει τα δικαιώματα, παρά το γεγονός ότι βάσει της νομολογίας του Δικαστηρίου⁷⁵ τής παρέχεται η σχετική δυνατότητα. Τούτο αποτελεί έναν πρόσθετο παράγοντα βάσει του οποίου το αιτούν δικαστήριο δύναται να εκτιμήσει ότι ζητούμενο δεν είναι η εξάλειψη της προσβολής, αλλά η άντληση οφέλους από αυτήν.

121. Η διαπίστωση μιας τέτοιας κατάχρησης εμπίπτει πλήρως στην εκτίμηση των πραγματικών περιστατικών της υπόθεσης της κύριας δίκης και, επομένως, υπάγεται στην αρμοδιότητα του αιτούντος δικαστηρίου. Όσον αφορά το δίκαιο της Ένωσης, το δίκαιο αυτό επιτρέπει, ή μάλιστα επιτάσσει, τη διενέργεια του ελέγχου αυτού και τη μη αναγνώριση, ενδεχομένως, του δικαιώματος ενημέρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 8 της οδηγίας 2004/48.

Προτεινόμενη απάντηση

122. Επομένως, προτείνω να δοθεί στο τρίτο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, αυτής, έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να μην αναγνωρίζουν το δικαίωμα ενημέρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, αν διαπιστώνουν, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της διαφοράς, ότι το αίτημα παροχής πληροφοριών είναι αδικαιολόγητο ή είναι καταχρηστικό.

Επί του τέταρτου προδικαστικού ερωτήματος

123. Με το τέταρτο προδικαστικό ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού 2016/679 έχει την έννοια ότι συνιστά σύννομη επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα η καταχώριση

⁷⁴ Σύμφωνα με τις πληροφορίες που περιέχονται στην αίτηση προδικαστικής αποφάσεως, το επίμαχο στην κύρια δίκη αίτημα παροχής πληροφοριών αφορά περισσότερες από 2 000 διευθύνσεις IP.

⁷⁵ Απόφαση της 14ης Ιουνίου 2017, Stichting Brein (C-610/15, EU:C:2017:456).

των διευθύνσεων IP των προσώπων των οποίων οι διαδικτυακές συνδέσεις χρησιμοποιήθηκαν για την ανταλλαγή προστατευόμενων έργων μέσω δικτύων peer-to-peer, όπως αυτή που πραγματοποίησε η Media Protector για λογαριασμό της Mircom.

124. Το ερώτημα αυτό στηρίζεται στην παραδοχή ότι οι εν λόγω διευθύνσεις IP αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και η αποθήκευσή τους συνιστά επεξεργασία. Εντούτοις, η παραδοχή αυτή είναι ορθή μόνον εφόσον το αιτούν δικαστήριο αναγνωρίσει στη Mircom το δικαίωμα να ζητήσει την εφαρμογή των μέτρων, των διαδικασιών και των μέτρων αποκατάστασης που προβλέπει η οδηγία 2004/48 και, ειδικότερα, εφόσον κάνει δεκτό το αίτημά της δυνάμει του άρθρου 8 της οδηγίας αυτής.

125. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο είχε ήδη την ευκαιρία να αποφανθεί ότι οι διευθύνσεις IP, συμπεριλαμβανομένων των δυναμικών διευθύνσεων, αποτελούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, εφόσον ο υπεύθυνος επεξεργασίας των εν λόγω διευθύνσεων IP έχει στη διάθεσή του νόμιμα μέσα βάσει των οποίων μπορεί να εξακριβωθεί η ταυτότητα του οικείου προσώπου χάρη στις πρόσθετες πληροφορίες που έχει στη διάθεσή του ο πάροχος υπηρεσιών πρόσβασης στο διαδίκτυο του εν λόγω προσώπου⁷⁶. Σε μια τέτοια περίπτωση, δεν χωρεί αμφιβολία ότι η καταχώριση των διευθύνσεων αυτών για μεταγενέστερη χρήση στο πλαίσιο άσκησης αγωγών ανταποκρίνεται στον ορισμό της επεξεργασίας που περιέχεται στο άρθρο 4, σημείο 2, του κανονισμού 2016/679.

126. Τούτο θα συμβαίνει αν η Mircom, εξ ονόματος της οποίας συλλέγει τις διευθύνσεις IP η Media Protector, διαθέτει νόμιμο μέσο εξακρίβωσης της ταυτότητας των κατόχων συνδέσεων με το διαδίκτυο σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 8 της οδηγίας 2004/48. Αντιθέτως, αν δεν της αναγνωρισθεί το δικαίωμα να ζητήσει την εφαρμογή της διαδικασίας αυτής, οι επίμαχες εν προκειμένω διευθύνσεις IP δεν μπορούν να θεωρηθούν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα, διότι δεν θα αφορούν ταυτοποιημένα ή ταυτοποιήσιμα πρόσωπα κατά την έννοια του άρθρου 4, σημείο 1, του κανονισμού 2016/679. Κατά συνέπεια, ο κανονισμός αυτός δεν θα έχει εφαρμογή.

127. Όσον αφορά την ερμηνεία του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού 2016/679, η διάταξη αυτή θέτει τρεις σωρευτικές προϋποθέσεις για τη σύννομη επεξεργασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και δη, πρώτον, την επιδίωξη εννόμου συμφέροντος εκ μέρους του υπεύθυνου επεξεργασίας ή του τρίτου ή των τρίτων στους οποίους κοινοποιούνται τα δεδομένα, δεύτερον, την αναγκαιότητα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου εννόμου συμφέροντος και, τρίτον, την προϋπόθεση ότι δεν προέχουν τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων⁷⁷.

128. Η προϋπόθεση σχετικά με την αναγκαιότητα της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα για την επίτευξη του επιδιωκόμενου εννόμου συμφέροντος κατά τη γνώμη μου πληρούται. Ένα δίκτυο peer-to-peer είναι, από τεχνικής απόψεως, δίκτυο ηλεκτρονικών υπολογιστών⁷⁸ οι οποίοι επικοινωνούν μεταξύ τους. Η επικοινωνία αυτή πραγματοποιείται χάρη στις διευθύνσεις IP που ταυτοποιούν τους διάφορους υπολογιστές [ακριβέστερα, τους δρομολογητές (routers) που εξασφαλίζουν τη σύνδεσή τους με το διαδίκτυο]. Κάθε διαπίστωση πράξης ανταλλαγής αρχείου σε ένα τέτοιο δίκτυο και, επομένως, προσβολής των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και των συγγενικών δικαιωμάτων, όταν το αρχείο περιέχει

⁷⁶ Απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 2016, Breyer (C-582/14, EU:C:2016:779, σκέψη 49).

⁷⁷ Βλ., όσον αφορά το άρθρο 7, στοιχείο στ', της οδηγίας 95/46, το οποίο αντιστοιχεί στο άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού 2016/679, απόφαση της 4ης Μαΐου 2017, Rigas satiksme (C-13/16, EU:C:2017:336, σκέψη 28).

⁷⁸ Ο όρος «peer» υποδηλώνει, κατά κυριολεξία, υπολογιστή συνδεδεμένο με το δίκτυο.

προστατευόμενο έργο και η ανταλλαγή πραγματοποιείται χωρίς την άδεια των κατόχων των εν λόγω δικαιωμάτων, λαμβάνει χώρα κατ' ανάγκην μέσω της ταυτοποίησης και της καταχώρισης της διεύθυνσης IP από την οποία πραγματοποιήθηκε η πράξη αυτή. Μόνο σε δεύτερο στάδιο είναι δυνατόν να ταυτοποιηθεί ο κάτοχος της σύνδεσης με το διαδίκτυο στην οποία είχε εκχωρηθεί σε δεδομένη στιγμή η επίμαχη διεύθυνση IP. Ακόμη και αν ο εν λόγω κάτοχος δεν είναι πάντοτε αυτός που προέβη στην επίμαχη πράξη, κατά κανόνα είναι σε θέση να παράσχει πληροφορίες σχετικά με το υπεύθυνο πρόσωπο ή μπορεί να θεωρηθεί ο ίδιος υπεύθυνος για τις πράξεις που τελέστηκαν μέσω της διαδικτυακής του σύνδεσης⁷⁹.

129. Επομένως, προκειμένου να ζητηθεί η αποκατάσταση των ζημιών που προκλήθηκαν από την άνευ αδειάς ανταλλαγή προστατευόμενων έργων μέσω δικτύων peer-to-peer, είναι αναγκαία η καταχώριση των διευθύνσεων IP των χρηστών των δικτύων αυτών.

130. Η προϋπόθεση που αφορά την επιδίωξη εννόμου συμφέροντος από τον υπεύθυνο επεξεργασίας ή από τρίτον συνδέεται στενά με τις περιστάσεις που εκτίθενται στο πλαίσιο του δεύτερου και του τρίτου προδικαστικού ερωτήματος και με την εκτίμησή τους από το αιτούν δικαστήριο. Πράγματι, μπορώ να διατυπώσω εν προκειμένω τις ίδιες παρατηρήσεις με τις διατυπωθείσες σχετικά με το αίτημα κοινοποίησης των ονομάτων των προσώπων στα οποία δόθηκαν οι καταχωρισθείσες διευθύνσεις IP σύμφωνα με το άρθρο 8 της οδηγίας 2004/48. Αν το αιτούν δικαστήριο θεωρήσει ότι το αίτημα αυτό είναι αδικαιολόγητο ή ότι είναι καταχρηστικό, η προηγηθείσα του αιτήματος αυτού καταχώριση των διευθύνσεων IP δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι πραγματοποιήθηκε για την επιδίωξη εννόμου συμφέροντος. Εντούτοις, σε μια τέτοια περίπτωση, οι διευθύνσεις IP παύουν να είναι δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα και ο κανονισμός 2016/679 δεν θα έχει εφαρμογή⁸⁰.

131. Αντιθέτως, η νομότυπη είσπραξη απαιτήσεων στην οποία προβαίνει ο εκδοχέας των απαιτήσεων αυτών μπορεί να συνιστά έννομο συμφέρον που δικαιολογεί την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων κατά την έννοια του άρθρου 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού 2016/679. Ωστόσο, για να είναι δικαιολογημένη η επεξεργασία αυτή, ο εκδοχέας πρέπει στη συνέχεια να μπορεί να χρησιμοποιήσει τα δεδομένα αυτά για να ταυτοποιήσει τους οφειλέτες των κτηθεισών απαιτήσεων. Επομένως, ο δικαιολογημένος χαρακτήρας της επεξεργασίας θα εξαρτηθεί σε κάθε περίπτωση από την έκβαση του αιτήματος γνωστοποίησης των ονομάτων των κατόχων των διαδικτυακών συνδέσεων οι οποίες έχουν ταυτοποιηθεί μέσω των επίμαχων διευθύνσεων IP.

132. Τέλος, όσον αφορά την προϋπόθεση κατά την οποία τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι θεμελιώδεις ελευθερίες του υποκειμένου των δεδομένων δεν υπερισχύουν έναντι του εννόμου συμφέροντος στο οποίο στηρίζεται η οικεία επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα, πρόκειται για την ύπαρξη ενδεχόμενων ειδικών περιστάσεων στη συγκεκριμένη περίπτωση, λόγω των οποίων η επεξεργασία δεν είναι σύνομη παρά την ύπαρξη εννόμου συμφέροντος. Στο αρμόδιο δικαστήριο εναπόκειται να εκτιμήσει αν συντρέχουν τέτοιες ειδικές περιστάσεις.

133. Προτείνω, συνεπώς, να δοθεί στο τέταρτο προδικαστικό ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού 2016/679 έχει την έννοια ότι συνιστά σύνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων η καταχώριση των διευθύνσεων IP των προσώπων

⁷⁹ Πρβλ. απόφαση της 18ης Οκτωβρίου 2018, Bastei Lübbe (C-149/17, EU:C:2018:841, διατακτικό).

⁸⁰ Βλ. σημείο 126 των παρουσών προτάσεων. Θα ήθελα να προσθέσω ότι ούτε και οι απλές δυναμικές διευθύνσεις IP, οι οποίες δεν σχετίζονται με συγκεκριμένες διαδικτυακές συνδέσεις, αποτελούν δεδομένα κίνησης κατά την έννοια του άρθρου 2, δεύτερο εδάφιο, στοιχείο β', της οδηγίας 2002/58.

των οποίων οι συνδέσεις με το διαδίκτυο χρησιμοποιήθηκαν για την ανταλλαγή προστατευόμενων έργων μέσω δικτύων peer-to-peer όταν η καταχώριση αυτή πραγματοποιείται προς επιδίωξη εννόμου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου, ιδίως προκειμένου να υποβληθεί αιτιολογημένο αίτημα γνωστοποίησης των ονομάτων των κατόχων συνδέσεων με το διαδίκτυο, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν μέσω των διευθύνσεων IP, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/48.

Πρόταση

134. Υπό το πρίσμα των προεκτεθέντων, προτείνω να δοθούν στα προδικαστικά ερωτήματα που υπέβαλε το *ondernemingsrechtbank Antwerpen* (δικαστήριο επιχειρήσεων Αμβέρσας, Βέλγιο) οι ακόλουθες απαντήσεις:

- 1) Το άρθρο 3 της οδηγίας 2001/29/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 22ας Μαΐου 2001, για την εναρμόνιση ορισμένων πτυχών του δικαιώματος του δημιουργού και συγγενικών δικαιωμάτων στην κοινωνία της πληροφορίας, έχει την έννοια ότι εμπίπτει στο δικαίωμα διάθεσης στο κοινό, όπως ο όρος αυτός χρησιμοποιείται στο άρθρο αυτό, η διάθεση προς τηλεφόρτωση στο πλαίσιο διομότιμου δικτύου (peer-to-peer) τμημάτων αρχείου που περιέχει προστατευόμενο έργο, τούτο δε ακόμη και πριν ο ίδιος ο ενδιαφερόμενος χρήστης τηλεφορτώσει το σύνολο του εν λόγω αρχείου και χωρίς να είναι καθοριστική η επίγνωση εκ μέρους του χρήστη.
- 2) Το άρθρο 4, στοιχείο β', της οδηγίας 2004/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004, σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, έχει την έννοια ότι φορέας ο οποίος, μολονότι έχει αποκτήσει ορισμένα δικαιώματα επί προστατευόμενων έργων, δεν τα εκμεταλλεύεται, αλλά περιορίζεται στο να αξιώνει αποζημίωση από εκείνους που προσβάλλουν τα δικαιώματα αυτά, δεν νομιμοποιείται να επικαλεστεί τα μέτρα, τις διαδικασίες και τα μέτρα αποκατάστασης που προβλέπονται στο κεφάλαιο II της οδηγίας αυτής, εφόσον το εθνικό δικαστήριο διαπιστώνει ότι η κτήση των δικαιωμάτων εκ μέρους του φορέα αυτού αποσκοπούσε αποκλειστικά να επιτύχει την ως άνω νομιμοποίηση. Η οδηγία 2004/48 δεν απαιτεί από τα κράτη μέλη αλλ' ούτε και τα εμποδίζει να αναγνωρίσουν, στην εσωτερική τους νομοθεσία, ότι νομιμοποιείται συναφώς ο εκδοχέας απαιτήσεων που συνδέονται με προσβολές δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.
- 3) Το άρθρο 8, παράγραφος 1, της οδηγίας 2004/48, σε συνδυασμό με το άρθρο 3, παράγραφος 2, αυτής, έχει την έννοια ότι τα εθνικά δικαστήρια οφείλουν να μην αναγνωρίζουν το δικαίωμα ενημέρωσης που προβλέπεται στο άρθρο 8 της οδηγίας αυτής, αν διαπιστώνουν, λαμβανομένων υπόψη των περιστάσεων της διαφοράς, ότι το αίτημα παροχής πληροφοριών είναι αδικαιολόγητο ή είναι καταχρηστικό.
- 4) Το άρθρο 6, παράγραφος 1, στοιχείο στ', του κανονισμού (ΕΕ) 2016/679 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Απριλίου 2016, για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών και την κατάργηση της οδηγίας 95/46/EK (Γενικός Κανονισμός για την Προστασία Δεδομένων), έχει την έννοια ότι συνιστά σύνομη επεξεργασία προσωπικών δεδομένων η καταχώριση των διευθύνσεων IP των προσώπων των οποίων οι συνδέσεις με το διαδίκτυο χρησιμοποιήθηκαν για την ανταλλαγή προστατευόμενων έργων μέσω διομότιμων δικτύων (peer-to-peer) όταν η καταχώριση αυτή πραγματοποιείται προς επιδίωξη εννόμου συμφέροντος του υπεύθυνου επεξεργασίας ή τρίτου, ιδίως

προκειμένου να υποβληθεί αιτιολογημένο αίτημα γνωστοποίησης των ονομάτων των κατόχων διαδικτυακών συνδέσεων, οι οποίες ταυτοποιήθηκαν μέσω των διευθύνσεων IP, σύμφωνα με το άρθρο 8, παράγραφος 1, στοιχείο γ', της οδηγίας 2004/48.